

**Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde
és Konyha**

Pedagógiai Program

2025

*„Választhatod, hogyan éled az életed.
Élhetsz úgy, hogy nem hiszel a csodákban,
De élhetsz úgy is, mintha minden egyes
Pillanat maga volna a csoda!”*

(Einstein)

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Az Alapító okiratban a fenntartó által meghatározott feladat-ellátási kötelezettség figyelembe vétele

Törvények, rendeletek figyelembe vétele

- Magyarország Alaptörvénye
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 419/2024. (XII.23.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzés rendszere
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (Eb. tv)
- https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok sni gyermekek
- https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/nemzetisegi_nevelés_oktatas_kerettantervei

Egyéb dokumentumok:

- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

- Nevelőtestületi határozatok

Az ágazati, települési célok mellett az óvoda nevelési filozófiájából adódó sajátos célképzés megjelenítése

A vezetői pályázat/vezetői program céljai, feladatai

BEVEZETŐ

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- d) az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések.

Az óvoda elkészíti pedagógiai programját vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

2. Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kell venni
- a) a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzetiségi nevelést végez;
  - b) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel.

A jelenleg módosított Pedagógiai Program érvényessége: 2025. 09. 01-től, visszavonásig

Módosítás oka:

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosítása

A rendelet 1. §-ának értelmében Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet 1. melléklete helyébe a 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet 1. melléklete lép.

Az óvoda az új 1. melléklet rendelkezései alapján felülvizsgálja a helyi pedagógiai programot, és azt 2025. szeptember 1-jéig módosítja, az új 1. melléklet rendelkezéseit első alkalommal a 2025/2026. nevelési évben kell alkalmazni.

1. Helyzetkép

Az intézmény hivatalos elnevezése: Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha

Az intézmény címe: 7661, Erzsébet, Fő u. 135.

Az intézmény telefonszáma: 0670/9423524

Az intézmény e-mail címe: erzsebetiovi@freemail.hu

Az intézmény fenntartója, címe: Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás

7661, Erzsébet, Fő u. 135.

Az intézmény OM azonosítója: 027319

Az alapító okirat kelte: 2024. 01. 30.

Az intézmény alaptevékenysége:

Az intézmény az Nkt. 8 § (1) bekezdése alapján a gyermekek három éves korától (a jogszabályban előírt feltételek mellett 2,5 éves korától) a tankötelezettség kezdetéig tartó, a teljes óvodai életet átívelő foglalkoztatásokat és a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő

feladatokat is magában foglaló óvodai-nevelési tevékenységekkel összefüggő feladatokat látja el.

Az intézmény ellátja a Nkt. 4 § 13. pontjában foglalt kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, beleértve az Nkt. 4 § 25. pontjában foglalt, a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelését is.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 21. § (1) bekezdésének b) és g) pontja szerinti gyermekétkeztetés, szünidei gyermekétkeztetés és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 62. § (1) bekezdése szerinti szociális étkeztetés.

Az intézmény működési körzete: **Erzsébet, Kátoly, Kékesd, Szellő községek**

Az intézmény gazdálkodási formája: önállóan működő költségvetési szerv, feladatait az Erzsébeti Közös Önkormányzati Hivatal látja el.

Az óvodai csoportok száma: **1 vegyes csoport**

Intézményünk a köznevelési rendszerhez tartozó szakmailag önálló, és önállóan gazdálkodó nevelési intézmény, mely a családi nevelést egészíti ki a gyermek 2,5 éves korától az iskolába lépéséig.

Közvetlen természeti környezetünk a Zengő vidéke. A településen megindult egy szegregációs folyamat, itt telepedett le egy szegényebb réteg, közöttük magas a hátrányos helyzetű családok száma. Életüket az egyre súlyosbodó társadalmi problémák, és a munkanélküliség nehezíti. Gyermekeik sokszor ingerszegény környezetből, magatartási és erkölcsi normák hiányával érkeznek az intézménybe. Ezzel szemben a területen jelen van egy kisebb, biztos egzisztenciájú réteg is.

Szociokulturális környezetünkben a társadalom minden rétegének gyermeke jelen van. Mindez az intézmény nevelőmunkája során egy tudatos fejlesztést kíván a hátránykompenzálásban és a tehetséggondozásban.

A teljes alkalmazotti közösség egy tudatos szemléletváltás eredményeként felkészült a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére.

Óvodakép

Intézményünk nyitott, partnereink betekintést nyerhetnek mindennapjainkba, ünnepeinkbe. Céljainkat a családdal szorosán együttműködve, a szülői nevelést kiegészítve kívánjuk elérni.

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Nevelési feladataink megvalósításában a gyermek egyéni szükségleteihez igazodó, a másságot elfogadó és igazodó, sikerorientált neveléssel segítjük az esélyegyenlőség megteremtését, a nevelőmunka tartalmi, minőségi fejlesztését.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszeré és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Jövőkép

Munkánkat kiegyensúlyozott, színvonalas tevékenység jellemezze. Feladatainkat tervszerűen, tudatosan végezzük. A partneri igények felmérésével folyamatosan keressük a megújulás és a jobbítás lehetőségét. Nevelési programunk céljainak megvalósulása a folyamatos fejlődést biztosító minőségcéljaink kiteljesedését jelentsék.

Alapelveink

- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások mindenkor a gyermek személyiségéhez igazodnak.
- A teljes gyermeki személyiség fejlesztése, az egyéni adottságok, képességek, és készségek kibontakoztatása.
- A testi, szociális, és értelmi képességek életkor specifikus alakítása.
- Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkör megteremtése.

- Érzékenység ébrentartása a környezetbarát és környezettudatos életmód iránt.
- A gyermek alaptevékenysége a játék, amely a világ megismerésének leggazdagabb formája.
- A felzárkóztatás és tehetséggondozás alapja a differenciált fejlesztés.
- A gyermeki szocializáció elősegítése, a másság elfogadása.
- Nevelőmunkánk hatékonyságát a családdal való tapintatos együttműködés segítse.
- Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez.
- Fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljanak meg.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

Gyermekképünk

- Minden gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak
- A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- Gyermekeink legyenek kiegyensúlyozottak, érdeklődőek, nyitottak, önállóak. Tudjanak örülni, felfedezni, csodálkozni. Legyenek alkalmasak mások elfogadására, együttműködésre, önmaguk értékelésére. Legyen kulturális identitásuk. A közös élmények eredményeként alkossanak harmonikus gyermekközösséget.
- A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, befogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen, fejlődjön. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. Az

intézményünknek olyan pedagógiai környezetet kell kialakítania, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetessé váljon.

Pedagóguskép

Intézményünkben dolgozó pedagógusokra jellemző, hogy magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel /elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség/ és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkezünk.

Pedagógus feladatai:

- Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz
- A gyermeki tevékenység során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján-melyet a fejlődés folyamatában nyomon követ az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja.
- Egy-egy nevelési helyzet probléma-megoldásához alternatívákat keres és talál.
- Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez, az eltérő pedagógiai kihívásokhoz.
- Együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba

Gyógypedagógus a nevelési folyamatban

- Segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, nyomon követi a gyermekek fejlődését.
- Javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására
- Segítséget nyújt a szükséges speciális eszközök kiválasztásában, javaslatot tesz a beszerzésre.
- Együttműködik az óvodapedagógusokkal, gondozónóval, figyelembe veszi egyéni szükségleteiket.
- Kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.

1.1. Az óvoda személyi feltételei

Alkalmazottak	fő
Óvodapedagógus	2
Konyhai személyzet	2
Dajka	1
Összesen	5

- **Két fő óvodapedagógus** (egyik igazgató beosztás), akik főiskolai diplomával rendelkeznek, valamint közoktatási vezető-szakvizsgával, egyikőjük 2025-ben végzett szakvizsgázott pedagógusként (fejlesztő, differenciáló pedagógia területen). A két óvodapedagógus a jelenleg érvényes munkaidőket betartva, rugalmas munkarendben végzi munkáját, köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban (2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról szerint).
- **Dajka** dajkaképzőt végzett, köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban (2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról szerint) teljesíti a rábízott teendők ellátását.
- **Konyhai személyzet:** szakácsnő, valamint ételmezésvezető, utóbbi jelenleg napi 2 órában, de mindketten közalkalmazotti jogviszonyban állnak intézményünk alkalmazásában.

Hatékony működésünket 5 fős alkalmazotti közösség biztosítja. Tevékenységünket szolgáltatásnak tekintjük, melyet a társadalmi és partneri igényeknek megfelelően, szeretetteljes légkörben, derűs hangulatban végzünk.

Célunk, hogy az óvodapedagógusok folyamatos továbbképzése a helyi nevelési célkitűzéseink megvalósulását segítse. Ennek gyakorlatát a pedagógus továbbképzési program tartalmazza.

Nevelőtestületünk jellemzője a pedagógiai megújulásra való törekvés, a rendszeres önképzés és továbbképzés.

A nevelőtestületi egység számunkra a következőket kell, hogy jelentse:

- Az óvónők tudják, vagy tanulják meg reálisan értékelni önmagukat és pedagógiai tevékenységüket.
- Az önképzésben, továbbképzésben az egyéni érdeklődésen túl az óvoda szakmai szükséglete legyen meghatározó.

- A másság elfogadása a módszerbeli különbségek elfogadását is jelentse.
- Az önállóság, a kezdeményezés lehetősége mindenki számára adott legyen, amelyben az egyéni pozitív értékeket erősítsük.

Nevelőtestületünk tagjai számára legyen fontos egymás munkájának megismerése, egy pedagógiai probléma, vagy siker bemutatása, megbeszélése. Ezek a megbeszélések motiválói legyenek az új pedagógiai tapasztalatok kipróbálásának.

Intézmény dolgozóinak magatartásában, életviteli szokásaiban, módszertani kultúrájában megjelenik a kiemelt környezeti nevelés: tisztában vannak a fenntartható fejlődés fogalmával, az élethosszig tartó tanulás fontosságával, szemléletük jövőorientált.

Az alkalmazottak aktív részesei legyenek a minőségfejlesztési munkának, innovációs folyamatoknak. Ismerjék és használják a minőségfejlesztési módszereket, technikákat. Tudják és higgyék, hogy a partnerek elvárásainak megfelelő minőségi munka biztosítéka a velük való együttműködés.

Intézményünkben a nevelőmunkát az óvodapedagógusok végzik. Munkájuknak segítője a dajka. Kapcsolatukra az egymásra figyelés, a kölcsönös tájékoztatás és segítségadás legyen jellemző.

Alkalmazotti közösségünk magatartása legyen biztosíték a nyugodt, derűs légkör megteremtésében.

A személyi feltételek terén a kompetencia alapú nevelés hatékony megvalósítását segítő elemek

- az óvoda óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő funkciójának új tartalommal való megtöltése
- a céltudatosabb, tervezettebb, hatékonyabb gondozó-, nevelő-munka megélése
- nevelési színterek (család, óvoda, iskola) folytonos nevelő hatásának érvényesítése

Az óvónők tudjanak együtt tervezni, összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. Az óvónők vonják be a dajkát, és a konyhai dolgozókat is a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe és az értékelésbe.

Jellemző a pedagógiai munkában illetve a nevelés területén az egyéni „erősségek” kidomborítása. pl.: mozgásos tevékenységekre való törekvés, ének-zene, vers-mese, egyéni bánásmód stb. Az óvónők továbbképzésen rendszeresen részt vesznek. A részvétel a helyi nevelési program célkitűzéseivel összhangban áll.

Az óvoda dolgozóinak küldetésnyilatkozata:

Óvodánk, és hivatásunk legfőbb értéke a gyermek. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus. Minden, hozzánk betérő gyermeknek biztonságos második otthont nyújtunk, de a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be. Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia – az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával – oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben, és mivel az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell. Minden gyermek önálló személyiség, ezt elfogadjuk és tiszteletben tartjuk. Alaptevékenységükbe, a játékba ágyazottan tesszük lehetővé anyanyelvi kultúrájuk sokoldalú fejlesztésével, kultúrájával és hagyományaival való ismerkedést. Életre szóló élményekkel gazdagítjuk őket.

1.2. Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk épületét családi házból alakították ki. Két parkettázott szoba (22 és 24m²), gyermek-, és felnőttöltöző, mosdó, előszoba, konyha és száraz étel raktár tartozik hozzá. Intézményünk belső terét 2009-ben egy kb. 15 m²-es csoportszobával bővítettük, a bölcsődés korú gyermekek számára, akiket 2018. augusztus 31-ig fogadtunk egységes óvoda - bölcsődeként. Ennek továbbfejlesztéseként, a törvényi háttér változásából kifolyólag létesítettünk egy mini bölcsődét, amely 2022 .március 21-től várja a gyermekeket. Hatalmas udvar övezi az óvodai épületet, ahol árnyékot adó fák, bokrok, szilárd burkolatú és nagy zöld, füves terület biztosítja gyermekeink számára a szabad mozgás, az örömteli játék, a biztonságos, jó környezet lehetőségét. Az udvar alapvető felszereltsége megfelelő. Feladat a folyamatos karbantartás, és az uniós szabvány előírásainak megfelelően lehetséges fejlesztés.

Az épület lehetővé teszi a teljes csoport egyidejű befogadását, egészséges és biztonságos körülmények közötti foglalkoztatást, pihenést, öltözést, tisztálkodást és étkezést.

A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyezzük el.

Az óvoda megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtve a szülők fogadására.

Megfelel az építésügyi jogszabályokban előírt követelményeknek, közegészségügyi előírásoknak, tűzvédelmi, egészségvédelmi és munkavédelmi követelményeknek, melyet a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. sz. melléklete határoz meg.

Az épület gáz-központifűtésű volt, melyet 2015 szeptemberétől egy napelemes rendszer kiépítése korszerűsít, és lát el elsődlegesen.

2024 decemberében sor került az óvoda helyiségeiben a világítás korszerűsítéseire, lámpatestek cseréjére.

A csoportszobák különböző méretűek. Ennek függvényében került sor a férőhely meghatározásra. A kihasználtság korábbi években néha több, mint 100%-os volt, de az alapterületünk lehetővé tette, így fenntartói engedéllyel 30 főre emelhettük a gyermekek létszámát. A berendezési tárgyak és mobil bútorok, részben megújultak, illetve szükség és lehetőség szerint cserélendők. A meglévő eszközök és tárgyak esztétikusak, ami elsősorban az alkalmazotti közösség igényességének és kreativitásának eredménye.

A gyermeköltöző, és mosdó felszereltsége korszerű, a karbantartás és fejlesztés folyamatos.

Hiányzik a fedett, szilárd burkolatú levegőztető-, ahol csapadékos időben tartózkodni lehetne. Tornaszobával nem rendelkezünk az épületen belül, de a két termet megfelelően tudjuk erre használni.

A gyermekétkeztetés saját konyháról, helyben megoldott.

A pedagógiai program céljaihoz rendelt eszközrendszer mennyisége és minősége megfelelő. Ez az óvónők tudatos tervezése alapján pályázati, önkormányzati, óvodai költségvetésből illetve szülői támogatásból valósult meg. Az intézményben jelentős értéket képviselnek a mozgásfejlesztést szolgáló eszközök, valamint a zenei nevelés fejlesztését segítő gyermekhangszerek.

Audiovizuális eszközállományunk az eszköznormának megfelel. Pedagógiai programunk minőségi megvalósításához szükséges a tárgyi eszközök célirányos és folyamatos fejlesztése.

***"Az az ember, aki nem élhet a neki megfelelő környezetben-
nem fejlődhet normálisan,
és így meg sem ismerhetjük valódi lelki életét."***

(M. Montessori)

2. Intézményünk nevelési céljai

Óvodai nevelésünk célja a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatása, a különböző szociális háttérrel rendelkező gyermekeink sokoldalú, harmonikus fejlesztése. Célunk, hogy a családdal együttműködve, család kiegészítőjeként segítsük önkibontakoztatásukat, egyéni adottságaikhoz igazodó testi, szociális és értelmi fejlődésüket. Biztonságos, élménygazdag környezetben, differenciáltan tervezett nevelőmunka eredményeként alakuljanak ki a szükséges készségek, képességek.

Pedagógiai munkánk alapelve az inkluzív pedagógia: az integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással történik. Ennek keretében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedésekre, hogy minden gyermek – képességeihez, fejlődési üteméhez és szociokulturális háttéréhez mérten – egyformán megtapasztalhassa a siker és a befogadás élményét.

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Az integrált óvodai nevelés keretei között lehetőség nyílt egy- egy másként fejlődő gyermek egyéni foglalkoztatással történő felzárkóztatására gyógypedagógus, logopédus által.

Célunk, hogy egy egyéni fejlesztési terv alkalmazásával a lehető legjobb eredményt érjünk el ezeknél a gyermekeknél. Feladatunk közben megtalálni azt az iskolatípust, melyben a lehető legtöbb sikerélményt érheti majd el a gyermek.

A hátrányos helyzetű gyermekek

A kisebbségi és többségi társadalom gyermekeinek együttélése, egymás kultúrájának megismerése során alakuljon ki gyermekeinkben a másság tisztelete, elfogadása. A gyermekeink egészséges szocializációjának és hatékony társadalmi integrációjának elősegítésével teremtsék meg az esélyegyenlőség alapja.

2.1. Intézményünk nevelési feladatai

- Az egészséges életmód kialakítása, amely jelentse a gyermekhez igazodó életszerű környezet megteremtését, benne a gyermek életkoronként és egyénenként változó testi-lelki szükségleteinek maximális kielégítését.
- Az óvodás gyermek érzelmi biztonságának megteremtése egy érzelmekre épülő, szeretetteljes kapcsolatban. Ez a kapcsolat jelentse a szociális, esztétikai és erkölcsi érzelmek megtapasztalását, gyakorlását, fejlesztését.
- Az értelmi fejlesztés és nevelés során a gyermek belső kíváncsiságára, cselekvésvágyára építve olyan változatos tevékenységformákat kell biztosítani, amelyekben lehetőség van a sokoldalú tapasztalásra, észlelésre, érzékelésre. Mindennek színtere a játék legyen, amely elvezeti a gyermeket a felfedező tanuláshoz. Az értelmi nevelés feladata a spontán szerzett gyermeki tapasztalatok rendszerezése, bővítése, valamint az értelmi képességek (érezékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás differenciált fejlesztése.

Sajátos nevelési igényű gyermekek

- Lemaradás területeinek kiszűrése, szakvéleményt kibocsátó, és fejlesztést segítő szervekkel való kapcsolattartás
- Egyéni fejlesztési terv készítése - a fent említett szervek együttműködésével
- Elfogadó környezet biztosítása
- Az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez való igazítása
- Fejlesztésüknek a számukra megfelelő területeken való megvalósítása, annak belátása, hogy kiemelkedő tevékenységekre is képes lehet

- Kiemelten alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén való segítségnyújtás
- Csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb fejlesztése
- Egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód.

A hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

- Az egészséges életmód jelentsen egészségvédelmet, korszerű táplálkozással való ismerkedést és elfogadást, segítse a stressz-hatások csökkentését, a testi-lelki harmóniát. A szokások kialakításában elsődleges a család szokásainak, életfeltételeinek megismerése, az elvárható normák differenciált megítélése.
- Érzelmi nevelés és szocializáció feladatainak megvalósítása során kiemelten kezeljük a gyermekek önértékelésének, önbizalmának, autonóm szükségletének, a pozitív énkép-kialakulásának elősegítését. Mintaadással fejlesztjük gyermekeink viselkedéskultúráját, a másság elfogadását.
- Az értelmi nevelésben fontos feladatunk a bölcsődétől, óvodától egészen eltérő tapasztalás, -élményhatás, -ismeret és tudásanyag megismerése és pótlásának megszervezése. Kiemelt feladatunk a hátrányos helyzetű gyermekek alapképességeinek hatékony fejlesztése.

Hátránykompenzálás – tehetséggondozás

A gyermek óvodába lépésének pillanatától kezdve az óvónők feladata a kisgyermek megismerése, fejlesztése, ha kell preventív módon, ha kell kompenzálás útján, ha kell a tehetséggondozás területén.

Pedagógiai gyakorlatunkban a fejlesztést az egyéni jellemzők alapján (fejlődési ütem, a társas és értelmi képességek különböző szintje) kell megvalósítani.

Ebből következően a hátránykompenzálás és tehetséggondozás megvalósulásának színtere a differenciált fejlesztés, ami átszövi óvodai nevelésünk teljes rendszerét.

3. Intézményi nevelésünk alapvető feladatai

3.1. Az egészséges életmód kialakítása

Cél: Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése, az egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód iránti igény megalapozása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Feladatok:

- Gyermekeink gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.

Nevelőmunkánkban a gondozás segítse a gyermek szükségleteinek kielégítését, növekedését, fejlődését. Nevelő hatását a differenciált fejlesztésen alapuló gondozási műveletek megtanulása és gyakorlása jelentse.

A gyermek számára a gondozás biztosítsa jó közérzetét, amelyhez társuljon az egyes gyermek szükséglete szerint a felnőtt testközelsége is. Ezért a gondozás feladatainak megvalósítása közben megértő, meghitt viszony kialakítására kell törekedni.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

Tudatosan kell törekedni a gyermekek mindennapi mozgásigényének kielégítésére. Az intézmény udvarán, a csoportszobákban a mozgásfejlesztő eszközök szabad használatán túl mozgásos, énekes, szabály és verseny játékok szervezésével, sétákkal, kirándulásokkal biztosítsunk sokirányú és örömteli mozgáslehetőségeket.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

A gyermekek egészséges életrendjét a napirendi szakaszok folyamatossá tételével teremtjük meg. Ez biztosítsa azt, hogy a gyermek a gondozási műveleteket egyéni szükségleteinek megfelelően, akkor és olyan ütemben végezhesse el, ahogy erre már képes. Ebben a folyamatban az óvónő, és a dajka egyaránt segítőtje legyen. A helyes életritmus, a folyamatosság teremtse meg a nyugalmat, a biztonságot és eredményezze a testi-lelki harmóniát.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

Az egészség megőrzésében elsődleges a higiénés szabályok betartása, a gyakori szellőztetés, fertőtlenítés, a környezet tisztasága. A gyermek betegségére utaló jelekre

fel kell figyelni és meg kell tenni a szükséges intézkedéseket (gyermek elkülönítése, szülő értesítése, szükség esetén orvosi ellátás igénybevétele). A gyermek edzettségét az időjáráshoz való alkalmazkodó képességével kell fejleszteni. Ennek érdekében:

- Naponta tartózkodjanak a szabadban.
- Sáros, esős időben is adjunk lehetőséget légfürdőzésre.
- Ki kell használni a tél örömeit (csúszkálás, szánkózás, hógolyózás).
- Nyáron permetező zuhanyozással, pancsolással biztosítsuk a víz edző hatását.

A gyermekek egészséges életrendjét a napirendi szakaszok folyamatossá tételével teremtjük meg. Ez biztosítja azt, hogy a gyermek a gondozási műveleteket egyéni szükségleteinek megfelelően, akkor és olyan ütemben végezhesse el, ahogy erre már képes. A helyes életritmus, a folyamatosság teremtse meg a nyugalmat, a biztonságot és eredményezze a testi-lelki harmóniát.

- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só – és telítetlen zsír – tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

A gyermek egészségének védelmét, a rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat, és ez iránti igényük kialakítását szolgálja a testápolás. Az óvónő érezze ennek jelentőségét, intimitását, és ily módon működjön közre a szokások kialakításában.

A gyermek testének ápoltságát meghatározza az a szokásrend és igény szint, ami a családjában kialakult. Ez gyakran a család szociális helyzetének függvénye, ezért a gyermek higiéniai szükségleteinek kialakításában meghatározó legyen az óvónő, és a dajka türelme, elfogadása.

Mosdó használatánál fokozatosan engedjük ki a gyermekeket, hogy elkerüljük a torlódást, zsúfoltságot. Étkezés után először a kisebbek az óvónő felügyeletével indulnak a mosdóba, ezután a nagyobbak.

Érzékelje a gyermek, hogy az öltözködés védekezés az időjárás változásaival szemben. Gyakorlása közben szerezzon tapasztalatot az öltözködés sorrendjéről, könnyebb

végrehajtásáról. Ezt a tevékenységet az egyes gyermek szükségletei szerint az óvónő, és a dajka segítségével magyarázata, útbaigazítása kíséri.

Az óvodában biztosítani kell a kulturált étkezési szokások feltételeit. A tízórai, uzsonna és az ebéd során közös az étkezés. A gyermekek együtt ülnek le az asztalhoz. Az étkezés a gyermekek önkiszolgálására épül, és az önállóság kialakulását segíti. Segítjük a gyermekeket az étkezésben, törekszünk arra, hogy a gyermek megtanulja az önálló étkezés első lépéseit. A közösségi élet pozitívabb megélése érdekében közősek ezek az étkezések, de természetesen a napirend rugalmasságát, és folyamatosságát ez nem zavarja, a szabad játéktevékenység érdekeit nem akadályozza.

Naposság: Ez adja lehetőséget a közösségért végzett munkajellegű tevékenységre, a naposi feladatok ellátására. Az étkezéstről a szülőket a rendszeresen kifüggesztett étrendből tájékoztatjuk.

Az óvodás gyermek napirendjében nagyon fontos szerepe van a pihenésnek. Meg kell teremteni a pihenés feltételeit, a jó levegőt, a csendet, a nyugalmat. Tiszteletben kell tartani a gyermek alvási szokásait, az óvodában is használhassa apróbb, kedvenc tárgyait. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a gyermekek alvásigényeiknek megfelelően többet, kevesebbet alhassanak.

A délutáni pihenéshez a gyermekek átöltöznek.

- Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

Az óvodánk épületi és területi adottságait és lehetőségeit alapul véve mindenkor a gyermek egészségét, fejlődését kedvezően befolyásoló tárgyi környezet kialakítására kell törekedni.

Az udvar tágas, a talaj nagy része pázsit, kis részben szilárd burkolatú. Ez lehetőséget ad kerékpározásra, sáros időben is a szabadban való tartózkodásra. A gyepen lehet

kúszni, mászni, labdázni, fák-bokrok tövében elpihenni. A környezethez illő, mozgásfejlesztő fajták karbantartása, folyamatos az új eszközök beszerzése és közvetlen környezetének kialakítása. A felügyelet a gyermek biztonsága érdekében fontos és szükséges, a felnőtt ne avatkozzon bele a játékba, de gondosan kísérelje figyelemmel.

Csoportszobáink többfunkciósak. Itt játszanak, étkeznek, pihennek, tornáznak a gyerekek. Könnyen átalakítható kuckókkal, sarkokkal biztosítunk helyet a különböző tevékenységekhez. A gyermeköltöző és mosdó berendezése, felszereltsége megfelelő, méretük elfogadható.

Gyermekeinket önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük.

Az eszközök, használati tárgyak ellenőrzése, karbantartása, a hibaforrások megszüntetése folyamatosan történik.

- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az egészséges életmód szokásain keresztül a bioritmus, az egészséges táplálkozás, a szabadban való mozgás, séták, kirándulások megszerettetése során a gyerekek kerüljenek a lehető legközelebb a természethez, és tudatosan alakítsuk a szokásaikat, a környezet megóvását, a takarékos energia-használatot illetően.

A tevékenységformákon keresztül a természeti és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszony, pozitív viselkedési formák és magatartásmódok kialakítása nagyon fontos.

A gyermekek eredendő kíváncsiságán keresztül érdekes tapasztalatok gyűjtése a természeti és az épített környezetről, ok-okozati összefüggések megláttatása, a megfigyelőképesség és gondolkodás fejlesztése.

- Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása

Figyelembe kell venni, hogy vannak olyan szokások, melyekben a családi minták egészen eltérőek lehetnek, pl. a fésülködés, fogmosás, körömkefe használata. Ezekben a területeken a bölcsődének, óvodának neveléspótló szerepe van. A szokások

kialakításában építeni kell a gyermekek jó kéz ügyességére, cselekvési aktivitására. A legkisebb eredményt is dicsérik, ez nagyon jó hatással van a gyerekekre. Ha a szokások elsajátítása a vártnál lassabb, nehezebb, akkor a családok bevonásával kell megkeresni az okokat.

A családokban már kialakított szokások közül csak azoknak a tapintatos megváltoztatására vállalkozhat az óvoda, amely a gyermek egészségét, személyiségének fejlődését jobban szolgálja (pl. réteges öltözködés, egészséges táplálkozás).

- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél az egészséges életmód szokásainak kialakításakor megfelelő időt és alkalmat kell biztosítanunk a begyakorlásra. Ügyelnünk kell a fokozatosságra és a következetességre. Arra kell törekednünk, hogy a tanultakat különféle helyzetekben is alkalmazni tudják.

Nagy mértékben támaszkodunk a gyermek fejlettségi szintjére. Fontos az egyénre szabott fejlesztés. A gyermeket minden esetben önmagához képest tanítjuk meg a szokásrendszerre, mely során fontos a türelem és a tolerancia, ezzel példát mutatva a gyerekek számára.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek önállóan végzik személyükkel kapcsolatos öltözködési, tisztálkodási teendőiket, igényükké válik a higiénikus szabályok betartása.
- Képesek legyenek szükségleteik felismerésére és azok kielégítésére.
- Önálló igényüknek megfelelően étkeznek, készség szerint használják az evőeszközöket, kialakulnak a kulturált étkezési szokások.
- Igényükké válik a rendszeres mozgás, szabad levegőn tartózkodás.
- Igénylik környezetük rendjét, amelynek fenntartásában maguk is részt vesznek.
- Megtanulnak alkalmazkodni a körülményekhez, megfelelően mozogni, tájékozódni. Ez biztossá, öntudatosá teszi személyiségüket.

3.2. Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés

Cél: A gyermek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása egy érzelmi biztonságot nyújtó környezetben a csoport normái alapján. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott légkör vegye körül.

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Feladat:

- A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda tudatosan alakítsa azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés, a társas érintkezés elemi formái kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Gyermkeink érzelmi alapigényének kielégítésével teremtjük meg a biztonság-védettség érzetét. Ezzel kell megteremteni a feltételét annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön.

Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkör megteremtése a beszoktatástól egészen az óvodáskor végéig. A gyermek első óvodai élménye meghatározó az intézménnyel kapcsolatos érzelmeinek kialakulásában.

- Beiratkozás barátságos, játékokkal berendezett környezetben történjen
- A beszoktatás során a gyermek édesanyjával vagy a család más felnőtt tagjával együtt ismerkedjen meg az intézmény környezetével, helyiségeivel az óvodai élet szokásaival. Időtartama a gyermek szükségleteihez igazodjék.

A gyermek jellemző sajátossága, hogy magatartása érzelmi vezéreltségű, személyiségében az érzelmek dominálnak. Ezért fontos, hogy óvoda biztonságot nyújtó, derűs, családias légkör megteremtésével, meleg hangulatú, támaszt nyújtó környezetet alakítson ki.

A csoportszobák derűs, kuckósított berendezése (hová saját személyes tárgyait is beviheti), segítse a gyermeket ötleteinek, elképzeléseinek megvalósításában.

A csoport hagyományaival, szokásrendszerével, sajátos légkörével mélyítse összetartozásukat.

Az óvodai "csoportélet" a családi szocializációt megerősítve, azt kiegészítve jelentős tényező az iskolai alkalmasság kialakulásának szempontjából.

- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak egymás közötti kapcsolatait pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

A szocializáció folyamatában meghatározó a felnőtt-gyermek illetve a gyermek-gyermek kapcsolata.

Felnőtt - gyermek kapcsolatának meghatározója az erőteljes érzelmi kötődés legyen. Az óvodai beilleszkedést nehezíti a család és az intézmény közötti eltérő értékrend, ezért a nevelés szempontjából nagyon fontos, hogy ne csak a gyerek, hanem az anya is elfogadja az óvónőt. A családlátogatásokat nagyon tapintatosan kell megszervezni.

Gyermek-gyermek kapcsolat segítse, hogy a gyermek találja meg a helyét, érezze jól magát a csoportjában. Érezze, tapasztalja, hogy szükség van rá, társai és a felnőttek számon tartják őt. A szabadon választott tevékenységek, a közös élmények a gyerekek között is kapcsolatokat, barátságokat, kisebb csoportokat hozzanak létre. A gondozónő, óvónő ezeket a folyamatokat támogassa. Adjon lehetőséget játék, étkezés, pihenés közben arra, hogy a "barátok" minél több időt tölthessenek együtt.

- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.

A gyermek az óvodai közösségben számos olyan elvárással találkozik, amelyek eltérnek az otthon megszokottól. Az óvónő feladata, hogy ezeket a szabályokat megismertesse, elfogadtassa a gyermekkel.

A gyermekkapcsolatban vállalt feladatok, szerepek erősítsék a gyermek "én-képét", segítsék számára megtanulni a társak elfogadását. Mindez jelentse a szocializáció alakulását, felgyorsulását. A kortársi kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációban, ehhez az óvodai nevelés semmivel nem pótolható szocializációs színteret biztosít.

- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól

Az elfogadás a gyermek részéről, egyéniségétől és érdeklődésétől függően különböző. A különböző szociális környezetből érkező gyermekek szabályrendszere, viselkedési normája óvodánkban szintén igen különböző, sokszor szélsőséget mutató. A hatékonyság érdekében az óvónő vonja be a gyerekeket is a szabályok kialakításába, ha kell új szabályok megfogalmazásába, a problémamegoldási folyamatokba. Ezzel segítse elő a gyermekben az önfegyelem kialakulását is.

- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

A szocializáció szempontjából fontos az óvodai kirándulások, séták élményeire épülő, közös tevékenységek végzése, melyek elősegítik az alkalmazkodás, az együttműködés képességének kialakulását.

A hagyományok, jeles napok, az ünnepek köré szervezett tevékenységek évenkénti ismétlődése hozzájárul a kötődés, ragaszkodás kialakulásához, mely a gyermekeknek biztonságot ad.

- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermekek érzelmi meghatározottsága lehetővé teszi a környezet jelenségeihez, dolgaihoz, tárgyaihoz fűződő pozitív és negatív érzelmek kialakítását. A környezettel kapcsolatos negatív viselkedésformák elutasítását, mint a rongálás vagy a szemetelés. Az óvodai élet mindennapjaiban szeretnénk elérni azt, hogy a gyerekek rácsodálkozzanak a természeti, valamint társadalmi környezet szépségeire, és vigyázzanak azokra.

- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Az óvónő és a gyermek közötti érzelmi kötődésből következően a felnőtt magatartása modell értékű, a gyermeket minta követésére készíti. Ezzel az óvónő az érték és normarendszer eszközévé válik. Az egyes gyermek felé áradó érzelmeivel és elfogadásával tudja megvalósítani az egyénre szóló nevelést.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Fontosnak tartjuk a másság elfogadását, melyben a felnőtt minden esetben modell értékű. Tanulják meg elfogadni és segíteni egymást, még akkor is, ha ez nem éppen a kedvükre való.

A hátrányos helyzetű gyermek szocializációjának elősegítése kiemelkedő feladat. Megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges a család kultúrájának, a mindennapi életben gyakorolt szokásainak, értékrendjüknek ismerete.

A vegyes életszervezésű, rugalmas napirendben élő gyermekcsoport alapvető feltétele a hátrányos helyzetű gyermekek integrálásának, egyéni szükségletének megfelelő fejlesztésre.

A fejlődés várható eredményei

- A gyermekek szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak csoportjukhoz, barátaikhoz ugyanakkor képesek a másokkal való együttműködésre.
- Érdeklődnek egymás iránt, örülnek a közös élményeknek, sikereknek.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása.
- Igényükké válik a közös tevékenységekben való részvétel, együttműködés, figyelemmel hallgatják a felnőttek és gyermektársaik közlését.
- Megértéssel fogadják társaik "másságát", szokatlan megnyilvánulásait.

- Önismeretük, önértékelésük fejlődése révén képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, megértőbbek, türelmesebbek lesznek.
- Szociálisan éretté válnak az óvoda-, iskolakezdésre.
- Rácsodálkoznak a természetben és az emberi környezetben lévő jóra és szépre.
- Ismernek néhány alapvető viselkedési formát a környezet megóvására.

3.3 Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Cél: A gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

Feladatok:

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

A gyermek játékában kialakuló társas kapcsolatokban, szocializációs folyamatokban a beszéd a környezettel való érintkezés, az önkifejezés legfőbb eszköze legyen. Általa erősödjön a gyermek biztonságérzete, növekedjen tájékozottsága, gazdagodjanak ismeretei, fejlődjön beszédképessége, anyanyelvi kultúrája. Az óvónő bekapcsolódva a játékba adjon mintát a nyelvi formák alkalmazására. A szerepjáték legyen elsődleges színtere a beszéd gyakorlásának, a bábjáték szolgáltassa meg a félénk, hallgató gyermeknek. Különböző nyelvi játékok alkalmazásával közvetlen beszédfejlesztési lehetőséget kínáljunk gyermekeinknek.

- Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további

élményeket, tapasztalatokat szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

A gyermekekben kialakítjuk az a képességet, hogy a környező világ dolgaiban összefüggéseket keressenek, rendszert átvegyenek, illetve maguk is alkossanak.

A helyes fogalmak kialakításához a tárgyak elemzése (analízise) és az egyes elemek összekapcsolása egészszé (szintézis) vezet. A bölcsődés, óvodáskorú gyermek jól ismeri a tárgyak jegyeit, ha jó a megfigyelőképessége. Segíti az elemzőképességet, ha nemcsak szavakban, hanem a gyakorlatban is konkrétan megtapasztalhatják az adott tárgy vagy jelenség tulajdonságait.

A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása.

Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, az kell, hogy önállóságukat tiszteletben tartsuk és minél több lehetőséget biztosítsunk ismeret- és tapasztalatszerzésre. Többszöri megfigyelés után tapasztalatait alkalmazni tudja, akár több szakaszból álló cselekvéssort is végrehajt, ezt beszédével kíséri, beszédfejlődése ez által fokozatosan új irányt ad a gyermek gondolkodásának, mellyel segítjük a gyermekek szókincsének bővítését.

A gyermekek kérdéseit soha nem hagyjuk megválaszolatlanul.

Az arra rászoruló gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását segíti elő a differenciált egyéni fejlődést elősegítő felzárkóztató nevelési program. A kiemelkedő készségekkel rendelkezőknek egyéni differenciált fejlesztést biztosítunk.

Az értelmi fejlesztés a nevelés egészét áthatja.

- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása. A 3-7 éves gyermek legfőbb életkori

sajátosságaira, a kíváncsiságra és érdeklődésre építve olyan sokszínű tevékenységrendszert alakítsunk ki, mely felkelti érdeklődésüket és bővíti a környezetéről kialakult ismereteiket. Nem külön képességeket fejlesztünk, hanem az egész értelmet, a megismerés egész folyamatát, az egész embert. A fejlődésre döntő hatással van a nevelés-tanulás tartalma, az ismeretanyag jellege, formája és módszere. 2-3-4 éves korban elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük. A spontán tevékenységi rendszerek biztosítanak a gyermekek számára lehetőséget arra, hogy közben fejlődjenek értelmi képességeik (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és kreativitásuk). A tapasztalatok minél többféle megismerő tevékenységet aktivizáljanak, a világról minél több információt szerezzenek a gyermekek, érdeklődésüknek, egyéni fejlettségüknek megfelelő szinten.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Beszédkészség fejlődése, tiszta beszéd iránti törekvés
- Szókincs bővítés
- Érzékelő funkciók épek legyenek (látás, hallás, szaglás stb.).
- Belső érzékelése (mozgás, egyensúly) megfelelően működjön.
- Múltbeli tapasztalataira építve felfogja környezetének eseményeit, jelenségeit.
- Kialakul tér- és időészlelése.
- Önkéntelen figyelme szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal kellő ideig tart.
- Képes ún. gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékezetbe vésésre.
- Képes emlékképek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.
- Meglátja dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tud vonatkozni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képes.

- Szemléltethető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén ok-okozati összefüggéseket felismeri.
- Tapasztalatainak, ismereteinek gazdagsága által problémamegoldó képessége az önálló problémamegoldás felé halad.

3.4. Az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka

Cél: A gyermekek zökkenőmentes iskolakezdésének elősegítése, az iskolai életre való felkészítés a testi, lelki, szociális és értelmi képességek tudatos, játékos fejlesztésén keresztül.

Ezek célja, hogy az óvodai nevelés játékoságát megőrizve, de tudatosan készítsék fel a gyermekeket az iskolai tanulási helyzetekre, ezzel biztosítva a zökkenőmentes óvoda – iskola átmenetet.

Feladatok:

- Az életkorhoz és egyéni fejlődési ütemhez igazodó tevékenységek biztosítása, amelyek elősegítik a figyelem, emlékezet, gondolkodás, finommotorika és önállóság fejlődését.
- A közösségi együttműködés, a szabálytudat, a kitartás és a feladattudat erősítése.
- A beszédkésztség, kommunikációs képességek, szókinccs és kifejezőképesség fejlesztése, logopédus bevonásával is.
- Az érzelmi biztonság, önbizalom és pozitív énkép támogatása, amely segíti a sikeres beilleszkedést az iskolai közösségbe.
- Az iskolaérettség szempontjainak folyamatos figyelemmel kísérése, a szükséges egyéni és csoportos fejlesztések megvalósítása.
- Együttműködés a szülőkkel és az iskolával a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével, a harmonikus iskolakezdés biztosítása érdekében.

Megvalósítás és módszerek:

- A foglalkozások tevékenységközpontúan, változatos módszertannal zajlanak (projektmódszer, kooperatív tanulásszervezés, drámapedagógia, mozgásos és interaktív eszközök alkalmazása).
- A bevezetett 45 perc időtartam játékos, váltakozó tevékenységformákból épül fel, amelyben a gyerekek aktív cselekvőként vesznek részt.

- A tartalom lefedi az anyanyelvi, matematikai, vizuális, mozgásos és szociális kompetenciák fejlesztését, valamint a tanulási szokások megalapozását.
- Differenciált szervezésben biztosítjuk, hogy minden gyermek képességeihez mérten vehessen részt, így a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás is megvalósul.
- A foglalkozások szorosan kapcsolódnak a mindennapi óvodai élethez, így a gyermekek az iskolára való felkészülést természetes közegben, fokozatosan élik meg.

Várható eredmény: A gyermekeknél kialakulnak azok az alapkészségek és szokások, amelyek a sikeres iskolakezdéshez szükségesek: feladattudat, szabálytartás, önállóság, együttműködés, megfelelő kommunikáció és koncentrációs képesség.

4. Intézményünk csoportja és életszervezése

Intézményünkben vegyes életszervezésű csoport működik. Az osztatlan csoport előnyei, pozitívumai:

- A gyermek a családhoz jobban hasonlító viszonyok között, természetesebb közegben él.
- Könnyebb a beszoktatás, ha a testvérek, játszótéri barátok egy csoportba kerülhetnek.
- A modell nem csak az óvónő, hanem a gyerektárs is, ezáltal könnyebb a szokások kialakítása.
- A természetes-fejlődésben kialakuló különbség miatt, megfelelő pedagógiai hatás nyomán könnyebben alakíthatók olyan értékes tulajdonságok, mint alkalmazkodóképesség, segítőkészség, megértés, a másság elfogadása.
- A konfliktusok megoldásában önmaguk is aktív résztvevők, ritkábban igénylik a felnőtt beavatkozását.
- Egyéni fejlődés szempontjából színesebb a csoport, felgyorsul a szocializáció.

A pedagógus részéről nagyon fontos az optimális pedagógiai irányítás megvalósítása. Háttérben maradni, de készenlétben állni a segítségre, a megoldást nem közvetíteni, hanem hagyni, hogy a gyermek kipróbálhassa magát, megválaszthassa a maga útját.

Napirend

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőlírásvas mese és közösségi játékélmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni.

8. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

A folyamatos napirend nyugodt légkört eredményez.

07:00-08:30	J	-	Gyermekek fogadása, játék,
08:30-09:00	Á	-	testápolás, reggeli
09:00-11:30	T	-	Tanulási lehetőségek szervezése és kihasználása (45 perc*)
	É	-	Mindennapos testmozgás, gyümölcs fogyasztása
	K	-	Levegőzés, szabad mozgás, séta
11:30-12:30	Ebéd – testápolás		
12:30-14:30	Mesélés, pihenés		
14:30-15:00	Folyamatos ébredés, csendes játék, étkezés, testápolás		
15:00-16:00	J	Játékba	
	Á	integrált	
	T	tevékenységek a csoportban,	
	É	szabadban,	
	K	folyamatos hazabocsátás.	

*(iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység)

A heti rend a napi rendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Külső világ tevékeny megismerése	Verselés, mesélés	Mozgás	Ének, zene, népi játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés
Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás

A kialakítás szemlélete:

- Naponta játékba integrálva egy-egy tevékenységi terület fejlesztése kerül megjelölésre.
- Hetente egy kötelező foglalkozás a testnevelés, mozgásfejlesztés.
- A heti rend a gyermekek tevékenységei, motivációját követve változhat.

5. Az óvodai élet tevékenységi formái

5.1. Játék

A játék az óvodáskorú gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, leginkább fejlesztő alaptevékenysége, a nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A gyermek egész napját a játéktevékenység szövi át és határozza meg. Valamennyi tevékenysége a játékból indul ki és oda tér vissza. A gyermek játéka tükrözi tapasztalatait, élményeit, miközben ő derűs és felszabadult.

Az óvónő a játékból ismerheti meg a gyermek érzelmeit, szükségleteit, vágyait, a valósághoz való kapcsolatát. A játéknak és a tanulásnak is a gyermek tevékenységi vágya, természetes kíváncsisága, az önállóságra való törekvés az alapja. Erre épül a játékba integrált tanulás.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

Összességében a játék:

- A gyermek alap- és fejlesztő tevékenysége, a nevelés eszköze
- Időkerete a folyamatos napirendnek.

- Mozgástere a gyerekeknek, kialakult csoportnak, óvónőnek.
- Gyűjtőhelye az általuk felhasználható eszközöknek, tárgyaknak, anyagoknak.
- Feldolgozási lehetősége a különböző témakörökhöz tartozó tapasztalatoknak, élményeknek.
- Kísérletezési színtere a meglévő ismeretek átalakításának, az újabbak felfedezésének.
- Kapcsolatteremtési alkalma a társas és személyi kapcsolatoknak, a kommunikációnak és a metakommunikációnak.
- Megismerési alkalma a gyerekekkel kapcsolatba kerülő pedagógusoknak, felnőtteknek.

Cél: A játék minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljék, amelyben megvalósul a játékba integrált tanulás, a gyermeki személyiség kibontakoztatása és fejlesztése

Feladatok:

- A játék feltételeinek biztosítása.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.
- Az óvónő modell értékű magatartása és a játékkal kapcsolatos feladatainak tudatos tervezése.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- A játékfajták fejlesztési lehetőségeinek ismerete.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő

tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt-játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

- A játékba integrált tanulás megvalósítása.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

- A beszédképesség fejlesztése játék közben.

A játék feltételei:

Az elmélyült játék nyugalmát, biztonságát, elsődlegesen a folyamatos életszervezéssel kell biztosítani. Olyan környezet kialakítására kell törekedni, ahol a gyermeknek módjában áll nézelődni, válogatni, majd a számára vonzó játéktevékenységbe belefogni.

A gyermek szabadon választhassa meg játszótársait, legyen joga a félrehúzódnásra is, ha a felajánlkozó társával éppen nem kíván közösen játszani.

Játékeszközeink keltsék fel a gyermekek érdeklődését, esztétikusak, tiszták, könnyen elérhetőek legyenek! Közösen készített eszközökkel, közösen gyűjtött kincsekkel folyamatosan gyarapítsák kelléktárukat.

Engedjük meg, hogy a gyermekek szabadon dönthessenek arról, hogy meddig játszanak egy eszközzel, mikor adják át arra éppen igényt tartó társaiknak.

Ez elősegíti az elmélyült, hosszantartó játékot, annak zavartalanságát.

Sok gyerek hozza el az óvodába kedvenc játékát, kedves tárgyát, legújabb ajándékát. Ennek átadását, birtoklását a gyermekek közötti egyezkedés döntse el. Figyelni kell a több napon át tartó játékokra, biztosítani kell annak feltételeit a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A csoportszobában arra kell törekedni, hogy a berendezés a gyermek spontán érdeklődésének megfelelően könnyen átalakítható legyen. Az átalakítás tervezésében és folyamatában a gyermekek is aktív közreműködői legyenek.

A játék tartamának gazdagítása érdekében fontos, hogy a gyermekek a nap folyamán minél több élményhez jussanak. Séták, kirándulások, kulturális programok látogatás során olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyekhez érzelmileg kötődnek és megmozgatja képzeletüket.

Az óvónők modell értékű magatartása, játékkal kapcsolatos feladatai

Az óvónő mindig rendelkezésre álló, együttműködésre és segítségre kész társ legyen, akihez bármilyen problémával szívesen fordulnak a gyerekek.

Segítsége csak olyan mértékű legyen, amilyenre az adott gyermeknek szüksége van. Csak ilyen pedagógia magatartással használható ki a játék fejlesztő hatása.

A játékban megfigyel, igyekszik megismerni a gyerekek képességeit, neveltségi szintjét, majd eltervezi a fejlesztés következő feladatait.

Figyelemmel kíséri, hogy a különböző játékfajták hogyan jelennek meg az egyes gyermek játékában. Felkészül arra, hogy a játékban integrált tanulás témái milyen műveltségi területen és tartalmi megközelítésben kerüljenek feldolgozásra.

Megismeri és felhasználja azokat a gyógypedagógusok, pszichológusok által javasolt fejlesztő játékokat, amelyek bizonyos fejlődési problémák megelőzését illetve felismerését segítik.

Az óvodapedagógus játékvezetése csak a gyermek ismeretén és a játék jellemzőinek elfogadásán alapulhat.

A játékfajták fejlesztési lehetőségei

Utánzó játék: jelzi az emlékezet fejlődését- felidézi a korábban látottakat, kipróbál cselekvéseket. Megjelennek a kisgyermek mindennapi életének eseményei (evés, fürdés). A játék során begyakorolja, tökéletesíti az eszközök használatát. Az utánzás képességének fejlődése lehetővé teszi, hogy a saját életének eseményei mellett a felnőttek tevékenységeit is utánozza.

Gyakorlójáték: ritmikus és megismerő tevékenysége során fejlessze a gyermek észlelését, érzékelését, szem-kéz koordinációját, térérzékelését.

Szerepjáték: a gyermek az élet valamely részét próbálja ábrázolni az általa megteremtett elgondolások alapján. Számára ez az alkotó gondolkodás és kezdeményezés szabadságát jelentse.

A szerepjátékban fejleszthető a gyermek alkotó gondolkodása, önállósága, viselkedéskultúrája, alkalmazkodóképessége, segítőkészsége, komplex személyisége.

Szabály játék: a szabályok elfogadását, betartását, az egymásért folytatott tevékenység örömeinek kialakulását segítse.

Bábozás, dramatizálás: a pozitív magatartásformák tükröződjének a gyermek cselekedeteiben, a konfliktus helyzet megoldásában, fejlődjön esztétikai érzékük, kifejezőképességük.

Konstruáló, barkácsoló játék: jelentős hatással legyen a gyermek gondolkodásának fejlődésére. A szerkesztő-összerakó tevékenység, az eszközök kombinált alkalmazása, új eszköz készítése vagy javítása örömmel töltse el a gyermeket. Gyakran használja ezt a tevékenységet egy-egy probléma érzékelésekor, azonnali, egyszerű megoldásként. Ez a folyamat vezesse el a gyermeket a probléma megoldási igény kialakulásához, a bonyolultabb problémahelyzetek megoldásához.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is alkalmas a játék arra, hogy egyéni szervezze az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat. Így tág teret nyújt a társakkal, felnőttekkel való viselkedésmódok, viselkedési szabályok begyakorlására. A sérült gyermekek ritkán szerveznek játékot, de a közös játékban szívesen vesznek részt. Figyelnünk kell arra, hogy a játékok során ők is kapjanak feladatot, szerepet, ne csak egyszerű végrehajtók legyenek.

A hátrányos helyzetű gyermekek esetében kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a játéknak, játéktevékenységeknek. Ezeknél a gyermekeknél otthon sajnos nem lelhető fel a nyugodt, kiegyensúlyozott játék, ill. az eszközök sokszínűsége, így az óvodában lehetőséget kell teremtenünk számukra a hosszantartó és fejlesztő játéktevékenységek megteremtésére.

A játékba integrált tanulás

Tanulás minden olyan tevékenység, melyben jártasságok, készségek, képességek alakulnak ki, fejlődik a megismerőtevékenység, az érzelmi, akarati tulajdonság, a viselkedés.

Óvodai nevelésünkben megjelenő valamennyi tevékenységi forma biztosítsa az életkornak az egyéni fejlődésnek megfelelő tanulást. A játék elsődlegességét hangsúlyozva nevelésünkben a játék és a tanulás szorosan kapcsolódjon össze.

A játék legyen a személyiségfejlesztés legfőbb eszköze, játék közben bővüljön a gyermek ismeretanyaga, fejlődjön önállósága, feladattudata, kezdeményező-alkotó, szervező képessége.

"Játékosztónzó" környezetben a szabad játék sok esetben betöltheti ezt a szerepet. Ez mellett azonban szükség van az óvónő által kezdeményezett, illetve a felnőtt-gyermek közösen

szervezett játéka is. A gyermekek élményi, ismeretei különbözőek, ezért a spontán játék nem minden gyermeknél olyan sokoldalú, hogy az önmagában elegendő lehetőséget biztosítana egyes képességek fejlődésére. Ugyanakkor az önként szabadon játszó gyermek is igényli az izgalmas együttgondolkodást.

A játéknak és a játékos tanulásnak, a különböző tevékenységi formáknak a kialakított szokás és szabályrendszer, valamint a napirend adja a keretet. Nagyon fontos, hogy a nap folyamán a spontán játék és a "fejlesztőjáték" helyes egyensúlyára törekedjünk.

Az óvodai tanulást a gyermek eredendő kíváncsiságára, érdeklődésére épülő cselekvő jelleg, aktivitás, önkéntesség, öröm jellemezze.

Az intézmény udvara és környéke biztosítja, hogy a gyermekek naponta közvetlen tapasztalatokat szerezzenek a természeti környezetről, lehetőséget biztosít arra, hogy felfedezzék a valóság jelenségeit, törvényszerűségeit, alkalmas a természettel összefüggő játékok elindítására és kibontakoztatására.

Fontosak a sétákon, kirándulásokon szerzett élmények, melyek ösztönzik a spontán játékok kialakulását, és alapjai lesznek a tapasztalatok értelmi feldolgozásának, alapvető ismeretek kialakulásának.

A csoportszobákban természetes anyagokból készült játékok, természetben gyűjtött tárgyak, termékek, a természet anyagaiból közösen készített játékok segítik az élmények játékban való feldolgozását.

Segíti a környezettudatos magatartásmódok elsajátítását a gyermekek utánpótlásán alapuló tanulása, ezért fontos az intézményben dolgozó felnőttek példája.

Az óvónő - gyermek közös tevékenységében a gyermek reakciói, fejlődési tempója meghatározóbb legyen a teljesítménynél.

Célunk a differenciált tevékenység feltételrendszerének biztosítása, az egyéni bánásmód, a gyermek képességeinek megfelelő feladat elé állítása.

A sikerélmény erősítse a gyermek önbizalmát, bátorságát, a pozitív megerősítés pedig újabb tevékenységre sarkalljon.

Az óvónő feladata, hogy a gyermek megismerésével tudja nyomon követni az egyes gyerek érési folyamatát. Egy-egy tevékenység addig legyen jelen, míg a gyermek igényli, így biztosítsa

minden gyermek számára a próbálgatást és adjon lehetőséget sokoldalú megtapasztalásra, gyakorlásra.

A kötött és kötetlen foglalkoztatási forma közül a kötetlen dominál.

Fejlődés várható eredménye:

- Tudjon következtetni, ítéleteket alkotni.
- Alakuljon feladattudata.
- Ismerje saját értékeit.
- Legyen önálló.
- Fedezzen fel összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat.
- Törekedjen többféle megoldás keresésére.
- Legyen képes gondolatait érthetően szavakba, mondatokba foglalni.
- Legyen kreatív.
- Legyen kezdeményező, kooperatív-elfogadó.
- A gyermek érzelmi, értelmi megnyilvánulásait és társas kapcsolatait a játék szervezi egygyé.
- Játékeszközökkel, játékformákkal ismerkednek meg, örömeiket lelik a játékban.
- Képesek egy játéktémát ébren tartani, több napon keresztül játszani.
- Képesek egymás játékának kiegészítésére, segítésére.
- Képesek szerepeket vállalni, szerepeket megosztani, szerepekről lemondani.
- Képesek a játékszabályok elfogadására és betartására.
- Játékukban megjelenik az együttes élmény, a kíváncsiság, az érdeklődés és a problémamegoldás sikere is.

A tanulás "érzelmi klímájának" megteremtése fontos, mert a kisgyermekkor tanulásnak milyensége befolyásolja a későbbi intellektuális kompetenciájának szintjét.

5.2. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

4. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a

gyermeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

5. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Feladat:

- Nagy és finommozgások fejlesztése
  - A természetes mozgások kialakítása, fejlesztése
  - Egyensúlyérzéklet fejlesztő mozgások elvégzése
  - Szem-, kéz-, láb koordináció kialakítása, fejlesztése
- Testséma fejlesztése
  - Testének megismerttetése
  - Kezesség-dominancia kialakítása
- Perceptuális fejlesztés
  - Térbeli, időbeli tájékozódó képességek fejlesztése
  - Alakítás, formaállandóság fejlesztése
  - Kinesztikus (izom) érzékelés fejlesztése
- Szociális készség fejlesztése
  - Alkalmazkodás, tolerancia, együttműködő készség fejlesztése
  - Pozitív megerősítés során önértékelés, önbizalom fejlesztése
- Verbális fejlesztés

Mozgásfejlesztés színterei

- Szabad játék (szobában, udvaron)
- Mindennapos mozgás

- Séták, kirándulások
- Testnevelés, foglalkozás
- Gyógytestnevelés foglalkozás, Alapozó terápia

Szabad játék

A gyermekek számára a játékidőben folyamatosan biztosítani kell a megfelelő mozgáslehetőséget. Fontos az olyan környezet kialakítása (hely, eszköz), amelyben a gyermekek természetes mozgásigényüket kielégíthetik. Az óvónő feladata az eszközök cserélése és ezzel a változatos mozgásra ösztönzés.

Lehetőség szerint minél többet kell az udvaron tartózkodni. A mozgásfejlesztő, rögzített udvari mászóakák, csúszdák, nyújtók stb. mellett más eszközöket is folyamatosan biztosítani kell, pl. labdák, ugráló kötelek, karikák, kötélletrák stb.

A mozgás során nem tiltunk, nem korlátokat, hanem szabályokat állítunk (megengedhető pl. hogy szabályok betartásával fára másszanak). Fontos, hogy a gyerekek kipróbálhassák a különböző szereket, megtanulják, hogyan kapaszkodjanak, hogyan vigyázzanak önmagukra.

Az óvónők feladata a mozgásos játékok széleskörű megismertetése a gyermekcsoporttal (régis népi játékok, labdajátékok, ugróiskola stb.). A játékokba az óvónő is bekapcsolódhat, ötleteivel továbbfejlesztheti azokat. A jó hangulatba szervezett, örömmel végzett mozgásos tevékenység a gyermeket további mozgásra ösztönözzé. Ezzel lassan szokássá, majd természetes igényné válják a mozgás, mely az idegrendszer fejlődését hozza magával.

Séták, mozgás

Természet erőinek felhasználásával a gyermekek edzése, testi-, lelki erejének és állképességének fejlesztése sétával, kirándulással.

Testnevelés foglalkozás

Heti egy alkalommal minden gyermek számára kötelező tevékenység. Ez nem jelenthet kényszert! Az új gyermekeknél fokozatosan kell elérni, hogy szívesen, örömmel vegyenek részt a szervezett mozgásban.

A foglalkozások szervezésekor fontos, hogy minél kevesebb várakozási idő legyen, az óvónő folyamatos mozgásra készítse a gyermekeket. Nagyon fontos, hogy minden gyermek egyéni

tempójában végezhesse a feladatokat. Ehhez megfelelő számú eszközt kell biztosítani. Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy önmaguk is kitalálhassanak gyakorlatokat, feladatokat. Ezzel fejlődik kreativitásuk és mozgáskedvük.

A 3-4 éveseknél a nagymozgások fejlesztése kerüljön előtérbe. Járás, futás, kúszás, csúszás, mászás. Fontos begyakorolni, az együttl mozgást, nagyobbaknál a menetirány betartását mert ez biztonságérzetet ad e korosztálynak.

A 4-5 éveseknél nagy hangsúlyt kell helyezni a testséma kialakulására, a szem – kéz - láb koordinált működésére, az egyensúlyérzék fejlesztésére. Gyakorolni kell a térben való mozgást. Tapasztalják meg a gyermekek önmaguk, a testük és a tárgyak viszonyát, elhelyezkedését a térben.

Az 5-6-7 éveseknél elsődleges a finommotorika fejlesztése. Ebben a korban fontos az észlelés, alaklítás, formaállandóság fejlesztése, a tempóváltás.

Vegyes életkorú csoportban kiemelten fontos a jó szervezés, a dajka jelenléte, aktív közreműködése. A gyakorlatok végzését két területre kell osztani: könnyebb - nehezebb feladatokra. Ezzel minden gyermek korosztályának, egyéni képességének megfelelően találhatja meg a neki való feladatot.

A hátrányos helyzetű gyermekekre jellemző a fokozott mozgásigény, ezért a napirend fontos része a mindennapos mozgás. Ennek szükségességét, a szabadban végzett mozgások iránti igényt indokolja, hogy a gyerekek általában szűk, gyakran egészségtelen lakáskörülményekből érkeznek az intézménybe. A gyermekek számára a mindennapos mozgáslehetőség segítse növekedésüket, teherbíró képességük fejlődését, egészségük megőrzését, megóvását.

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése nemcsak az ép értelmű gyermekek, hanem a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is rendkívül fontos. A helyesen megválasztott mozgásanyag, a megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, amelynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A kellő intenzitású, játékban gazdag testmozgás nemcsak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez.

Fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Szeressenek mozogni, legyenek kitartóak a mozgásos játékokban.
- Alakuljon ki nagy mozgásuk, finommozgásuk, egyensúly érzékük, mozgásuk legyen összerendezett.
- Ismerjék az irányokat, tudjanak térben tájékozódni.
- Tartsák be a szabályokat.
- Rendelkezzenek elegendő fizikai erővel és állóképességgel.

5.3. Verselés, mesélés

Cél: A gyermek életkorának megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalom iránti érdeklődés, az érthető-kifejező beszédképesség kialakítása, az anyanyelvi műveltség megalapozása. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetleg a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

Feladat:

- Gyermkeink mindennap részesüljenek irodalmi élményben, találkozzanak irodalmi alkotással, mesével-verssel.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

- Az irodalmi anyag igényes válogatása.

Az irodalmi anyag kiválogatásában az igényesség és a gyermek életkori sajátosságaihoz való igazodás legyen meghatározó. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére. Az élősavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. A mese, a vers, az anyanyelv közegén át segítse a világ megismerését. Az irodalmi anyag válogatásának legnagyobb és

legértékesebb tárháza a népköltészet legyen. Mondókák, rigmusok, lovagoltatók, simogatók, valamint a népmesék minden korosztálynak bőséges kínálattal szolgálnak. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi - , a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

- A nyelvi kultúra alapjainak lerakása, anyanyelvi képességek differenciált fejlesztése.

Az anyanyelvi fejlesztésnek a verses-mesés tevékenységek során kiemelt szerepe legyen és az óvodai nevelés folyamatának egészét hassza át. Ez segítse a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását, az iskolai tanulás megkezdését. Az óvónőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermek nyugodt légkörben, életszerű helyzetben beszélhessen arról, ami őt érdekli és foglalkoztatja. A gyermekek kapjanak választ kérdéseikre, dicséret és biztatás serkentse őket a beszédre. Az egyes gyermek anyanyelvi fejlettségét a gondozónő, óvónő kísérelje figyelemmel, szükség esetén kérje szakember segítségét.

- A verbális kommunikáció mellett nagy hangsúlyt kell fektetni a nonverbális kommunikációra, a metakommunikációs jelzések dekódolására, mely különösen fontos a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében.

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatokat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

Intézményünkben minden gyermek jusson hozzá értékes népi és műalkotások élvezetéhez. Ez segítse a különböző környezetből érkező gyermekek nyelvi fejlettségének kiegyenlítését, szókincsük gazdagítását.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkedítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a

mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

Mesét hallgatnak a gyermekek a délutáni pihenő előtt, délelőtt, délután, igénytől, alkalomtól függően.

A gyermekek egyéni szokásrendszerüknek megfelelően hetente egy alkalommal, megfelelő érzelmi légkör és az átélést segítő atmoszféra megteremtésével szervezzen mesehallgatást. Ilyenkor a mesehallgatás mellett lehetőséget kell teremteni a gyerekeknek az önálló szövegmondáshoz, meséléshez, továbbá, hogy kedvelt meséiket dramatizálhassák, bábbal eljátszhassák.

Verset-, mondókát-, kiolvasót hallhassanak a gyerekek az óvó néni ölében, játék közben, a természetben, séta közben. A verselés a tevékenységekhez kötődő, az együttlétek hangulatát fokozó játék legyen. Játék a nyelvvel, játék a szépen hangzó beszéddel.

Ez mellett helyet kell adni a magyar klasszikusok meséinek, elbeszéléseinek, valamint a mai magyar írók és költők meséinek, gyermekverseinek.

Jelentős értéket kell tulajdonítani a gyermekek által fabrikált verseknek, meséknek és örömmel támogatni kell az ilyen irányú törekvéseket.

Az óvónő színes, irodalmi repertoárral rendelkezzen, amellyel minden adódó alkalomhoz és aktualitáshoz, gyermeki igényhez kapcsolódni tud. Az irodalmi alkotásokat nyelvtanilag helyesen, tiszta kiejtéssel, példaértékűen tolmácsolja. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

A fejlődés várható eredménye

- A gyermekek igényeljük a mesét, verset.
- Szeressék a könyvet, igényeljük a használatát.
- Fejlődik emberismerete, fejleszti empátiáját, gazdagodik szókincse
- Kialakul önálló véleményilvánításuk
- Fejlődjön gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, erősödjön beszédkészségük.

- A nagyobbak legyenek képesek önálló mesemondásra, a megkezdett mese folytatására, versmondásra.

5.4. Külső világ tevékeny megismerése

Cél: A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

Feladat:

- A gyermek életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő tapasztalatszerzés biztosítása.
A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.
- Segítsük a gyermeket a környezete felfedezésében, tartsuk ébren kíváncsiságát, engedjük, hogy érzelmeit szabadon kinyilváníthassa.
A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.
- Különböző magatartási, kommunikációs formák, szabályok, szokások megtanulása annak érdekében, hogy a gyermek biztonságosan tudjon tájékozódni, eligazodni környezetében, majd a világ dolgaiban.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a

környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.

- Észre kell vetetnünk a kisgyermekkel a természet szépségeit, csodáit.

Az óvónők a szűkebb-tágabb környezet tudatos megtervezésével biztosítsanak maximális lehetőséget az ismeretszerzésre, tapasztalásra. Szervezzünk kirándulást a környező településekre, a Mecsekre (Pécsvárad - Misina – Tubes - Zengővárkony). Látogassuk az óvoda közvetlen természeti környezetét, az erdőket, tavakat, kiskerteket, szőlőket.

A kirándulások, séták során gyűjtött kincseket a csoportszobák természetsarkai őrzik. Élményekkel, pozitív érzelmekkel segítsük a megismerést a "tanulást".

Ebben a folyamatban minden gyermek egyéniségének, fejlettségének megfelelően vegyen részt, ismerje meg önmaga helyét, felelősségét a környezetében és a természetben.

- Tudatosítani kell bennük, hogy minden élőlénynek joga van az élethez. Mindez érzelmein keresztül történjen, így beleívődik, és természetessé válik a természet szeretete, védelme, az élet tisztelete, a hazaszeretet.
- A természetes környezetben történő aktív ismeretszerzés, megfigyelés, kísérletezés közben vegyék észre, hogy a tárgyak, személyek összehasonlíthatók, szétválogathatók, sorba rendezhetők. Számláljanak, mérjenek, találkozzanak geometriai formákkal.

A gyermek környezettel való ismerkedése a születésétől kezdődően az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat. Ebben a családi nevelésnek alapozó és a fejlődés folyamán meghatározó szerepe van.

Az intézmény sajátos tevékenységrendszerével, a tevékenységek gazdag választékával, derűs légkörével, fejlesztő és kompenzáló eljárásaival egészítse ki az intézményen kívüli nevelést.

A környezeti neveléssel nincsenek időkereti, egymástól mereven elhatárolódó szervezeti formái. Integrálódjon benne a műveltségi területek témakörei és a különböző tevékenységek.

A környezet megismerése, a nevelés tartalma

- A család szükségletei, munkája, a családtagok egymáshoz való viszonya, az együttélés konkrét tapasztalatai.
- Az intézmény környezete, funkciói, szokásrendje, az intézmény dolgozói és munkájuk.
- Szerezzenek tapasztalatot felnőtt foglalkozásokról.
- Az orvos, a védőnő, a betegellátás, ismerkedés a baleset megelőzéssel.
- Az emberi test, testünk része, funkciói, tisztálkodás, egészség.
- Látogatás iskolába.
- Közlekedés.
- Évszakok-napszakok.
- Növény-, és állatvilág.
- Környezetünk védelme.
- Környezetünk mennyiségi és formai viszonyai.
- A gyermek által hozott élmények, tartalmak fogadása, megbeszélése.
- Szűkebb és tágabb környezetünk megismertetése, értékeinek felfedeztetése és védelme: az óvoda udvarában és környékén élő növények, állatok.
- Környezetünk, udvarunk alakítása, gondozása.
- A hagyományok újjáélesztése és ápolása.
- A környező világ analitikus és holisztikus megismertetése a gyermekekkel.
- Az évszakok változásaihoz igazodó élmények komplex módon történő feldolgozása, melynek alapja a tevékenykedtetés és művészetekkel való kapcsolat.
- Természet változásainak, jelenségeinek megismerését segítő kísérletek.
- Programok a környezet jeles napjain. Kidolgozott projektek alkalmazása az Állatok Világnapja, a Víz Világnapján, a Föld Napján, a Madarak és fák napján, „PET-kaland”, „Papírcsodák újra”.

A fejlődés várható eredménye

A gyermekek fejlettségüknek megfelelően:

- Tudják a nevüket, lakhelyüket, születési idejüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- Ismerjék a család szerkezetét, hovatartozását.
- Ismerjék az évszakok nevét, megjelenési formáit, jellemzőit, következményeit.
- Tudják hogy az ember, az állat, a növény, a természet része, kapcsolataik, összefüggéseik vannak, egymás nélkül nem létezhetnek.
- Legyenek tisztában saját nevükkel. Kezdjék felismerni a társadalmi szabályokat, elvárásokat (illik, nem illik).
- Tudjanak számlálni, összehasonlítani irányokat megkülönböztetni, értsék a névutókat.

5.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Cél: A gyermek élmény és fantázia világának megjelenítése, szabad önkifejezése. A gyermek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására tehetségek felismerésére.

Feladatok:

- Az ábrázolás lehetőségeinek biztosítása az egész nap folyamán.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- A különböző technikai eljárások megismertetése, technikai eljárásoknak, anyagok tulajdonságainak megismertetése életkoruknak megfelelően.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. Mindig bővítsük technikai tapasztalatainkat, gyakorlatunkat. A szokatlan megoldások iránt is legyünk nyitottak. Az óvodapedagógus helyezze előtérbe a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

- Pozitív megerősítéssel segíteni kell a gyermekek alkotó tevékenységeit, a kialakult gátlásokat tapintattal oldani kell.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalkotás, kézimunka, barkácsolás és a műalkotásokkal való ismerkedés során a gyermek jusson birtokába annak a tudásnak, hogy alkotni képes, a saját tevékenysége által újat hozhat létre, alakíthat környezetén - ez a kompetencia élménye. Ezen túl, ha ő maga alkotó ember, mások alkotásait is jobban tiszteletben tartja, és kevésbé érez készletet a rombolásra, rongálásra.

Legyünk rugalmasak, ne erőltessünk! A tevékenység, az alkotás, a művészet megkedveltetése legyen a legfontosabb.

- Teremtsünk lehetőséget az elkészült gyermekmunkák kiállítására.

Az öltözőben a falújságon, a csoportszoba különböző pontjain legyen lehetőségük a saját, és egymás alkotásait megcsodálni, illetve a szülőknek legyen lehetősége gyönyörködni alkotásaikban, szintén a pozitív megerősítés reményében.

Gyermekeink számára is teremtsünk esztétikus környezetet és őket is erre ösztönözzük.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

E tevékenységek gondolkodásra, mérlegelésre, kreativitásra serkentsenek. Az alkotás öröme és a fantázia szabad használata elégedettséggel töltse el a gyermeket, oldja belső feszültségeit.

Gyermekeink változatos tapasztalatokkal jönnek az intézménybe. Tevékenységük számunkra hírt ad belső világukról, élményeikről. Van, aki az óvodába-bölcsődében fog először a kezébe ollót, festéket, és van, aki már gyakorlott alkotó. Van, aki ötletgazda, intenzív fantáziájú, van, aki kevésbé. Ugyanígy különböző gyermekeink otthoni környezetének esztétikája, ingergazdagsága.

Ezért óvodánkban gazdag lehetőséget kell kínálni a különböző technikák megismerésére, a készségek-képességek elsajátítására és gyakorlására, az önkifejlesztésre és alkotásra. Ábrázoló-sarok adjon helyet a különböző anyagok és eszközök számára, amelyek közül a gyermek szabadon választhat. Ez a tevékenység nem szorítkozhat csak a csoportszobára, folytatódhat az udvaron, illetve az udvar által nyújtotta lehetőségek kihasználásában (aszfaltrajz, formálás a homokban, vízfestés). Az anyag és eszközellátottság mennyiségi és minőségi biztosítása folyamatos feladat.

A vizuális nevelés hatásrendszerével átszövi az egész óvodai életet és a legalkalmasabb a természet változásainak, szépségeinek bemutatására. A látható világra való rácsodálkozással, megfigyeléssel a látás-láttatás képességét fejlesztjük. Közvetlen természeti környezetünk, a természetben, az épített környezetben tett séták, kirándulások sok lehetőséget kínálnak a közvetlen tapasztalatszerzésre, az élmények ábrázolására, az alkotó képzelet működtetésére.

Jelentős szerep jut a természet kínálta anyagok, növényi festékek kreatív és esztétikus felhasználására és az egyéni stílus kialakítására.

Az ábrázolás lehetőségeivel élve az év folyamán megerősítjük a gyermekek alakuló természetvédő, -óvó szemléletmódját, érzelmi és vizuális síkon.

A fejlődés várható eredménye

- Ismeri a különböző technikákat, azokat magabiztosan alkalmazza, tud bánni az eszközökkel.
- Örömmel alkot, szereti a szépet.
- Ábrázolásaiban képes hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- Kialakul az íráshoz szükséges kézmozgás, izomfejlettség.
- Természetes igényévé válik az esztétikum.

- Mások, és saját alkotásait megbecsüli, képes azokat értékelni.
- A rajzolás képessége öröm, a sugalmazott vagy nyíltan kitűzött feladat teljesítésének, saját ügyességének jó érzése a jutalom.

5.6. Ének, zene, népi játék, tánc

Cél: Közös énekléssel, énekes játékokkal a zenei érdeklődés felkeltése, megszerettetése, zenei élményhez juttatás, a zenei ízlés formálása, a zenei fogékonyság megalapozása és alakítása. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Feladatai:

- Zenei anyag válogatása az életkor, a csoport és az egyes gyermek képességszintjének megfelelően.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

- A természetről szerzett tapasztalatok hatására megjelenik a mozgásutánzás, a hangok utánzásával pedig a zenei improvizáció.

A környezettel való találkozások alkalmával számtalan zenei élményt szereznek a gyermekek. A természetben hallható finom neszek révén különleges hangokra lelhetnek: csivitelő madarak, eső koppanása, avar zizegés stb. Számos hangszer készítésére adódik lehetőség a sétákon, kirándulásokon gyűjtött anyagok felhasználásával, melyeknek megszólaltatása különleges zenei élményt nyújt a gyermekek számára. Mindez előzménye a zenei kultúrának.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

- Közös énekléssel, mondókázással, népi játékokkal, gyermektáncal élménybiztosítás.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Magyarországon az ének-zenei oktatás Kodály Zoltán elveire épül. Ezért az óvodai zenei nevelésünket is ebben a szellemben kell kialakítani. Kodály elvei megfogalmazzák mindazokat az értékeket, amelyeket átnyújthatunk a gyermekek számára.

Ezek az irányelvek a következők:

- "Minden népnek a saját kultúrájából, néphagyományaiból kell kiindulnia"
- "Az aktív zenélés első lépése az éneklés"
- "A zenei nevelést korán kell elkezdni"
- "A zene mindenkié"

Kodály elvének megvalósulása óvodánk zenei nevelésében

- A zenei anyag kiválasztása ennek az alapelvnek megfelelően történjen. Ünnepekhez, évszakokhoz, természeti jelenségekhez, tárgyakhoz, állatokhoz kapcsolódó népi játékok, népdalok, népi mondókák egészüljenek ki az adott korosztály számára megformált igényes műzenével. A népi gyermektáncok segítség a gyermekek összerendezett mozgását.
- A mindennapos éneklés az óvoda zenei életének fontos része kell hogy legyen. Lehetőséget, teret kell biztosítani a nap bármely időszakában az örömteli éneklésre, énekes játékokra, zenehallgatásra. A gyermekeket ösztönöznünk kell kisebb

csoporthoz való, vagy önálló éneklésre. Az énekes játékok számára fontos, hogy biztosítva legyen a tér a csoportszobában. Elérhetőek legyenek az eszközök, a hangszerek, hogy a gyermek igény szerint bármikor használhassa.

- A zenehallgatás számára is meg kell ragadni minden alkalmat. Fontos, hogy a személyes előadás legyen túlsúlyban.
- Zenei nevelésünk fejlesztési tervében érvényesüljön a tervszerűség és a fokozatosság. Ennek szellemében kerüljenek megjelölésre a zenei feladatok, tartalmak.
- A gyermekek fejlettségéhez igazodva teret kell biztosítani a zenei készségek, a hallás, a ritmusérzék, az improvizáció fejlesztésének. Ezeket az aktív énekléshez hasonlóan kötetlenül bármikor a lehetőségeket megadva valósítsuk meg. A zenei készségfejlesztésben az egyéni képességek figyelembevétele mellett meghatározó a fokozatosság.
- A zene közvetlenül hat az érzelmeinkre, segít a gátlások feloldásában. A különböző zenei élmények hatására a gyermek alkot, improvizál, mely kiváló lehetőséget biztosít a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésére.

A környezeti nevelés témáihoz, a környezeti sajátosságaihoz válogatjuk a dalanyagot, alkalmazzuk a komolyzenei műveket és a megzenésített környezeti témájú irodalmi alkotásokat.

A fejlődés várható eredményei

- A gyermekek öröme az éneklés, a játék és a mondókázás.
- Felismeri és megkülönbözteti a környezetben található hangokat.
- Érzékeli a zene és próza közti különbséget.
- Ismerik a zenei fogalom párokat.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és ritmust.
- Felfigyel más népek kultúrájára és annak hagyományaira.

5.7. Munka jellegű tevékenységek

Cél: A sokféle változatos munkajellegű tevékenységek során olyan készségek, tulajdonságok, szokások kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermek környezethez való viszonyát, közösségi kapcsolatát, erkölcsi tulajdonságainak kialakítását. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége, és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

Feladat:

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, valamint a szükséges feltételek biztosítása.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A gyermeki munka segítségével és kifejtésében alapvető:

- Biztosítani kell a megfelelő munkaeszközöket, azok rendben tartását, valamint hogy az eszközök a gyermek által elérhetőek legyenek.

- A gyermek, amit csak tud maga végezzen el. Legyen számára elegendő munkalehetőség
- A gyermeki munkához megfelelő helyet és nyugodt légkört kell biztosítani.
- A tevékenységek megszervezésénél figyelembe kell venni a csoport összetételét, fejlettségi szintjét, az egyes gyermek szükségletét és igényét.
- Ha a gyermeknek van kedvenc munkája, hagyjuk, hogy abban kiteljesedjék.
- Fontos figyelni arra, hogy a mássággal küzdő gyermekeknek is találjunk a képességeikhez mérten feladatot, hogy aktív részesei legyenek a közösségért végzett munkában.

A munka célra irányuló tevékenység, amely külső irányításra történjen. Figyelmet, kötelességvállalást igényel, ezek fejlesztése folyamatos feladat. A munka eredményéről közvetlen tapasztalatot szerezhet a gyermek. Óvodánkban a játék és a munka jellegű tevékenységek szorosan összefonódnak. Jó néhány játéktéma feldolgozása elképzelhetetlen munka jellegű tevékenység nélkül. Ez az összefonódás gazdagítsa, színezza mindkét tevékenységet. Munkavégzés közben a gyermek tanulja meg az eszközök használatát, szerezzen bizonyosságot arról, hogy mit tud, mire képes, kihez fordulhat segítségért, ki az akivel együttműködésre képes. Így jöjjön létre a feladatok megosztásával az együttműködés öröme, amely az alkotó életforma része.

Az óvodában a munka, elsősorban a csoportért végzett tevékenység, tartalmazza a naposságot, az alkalmasszerű munkát és a növény-állatgondozást.

Naposság

A közösségért végzett naposi tevékenység a déli időszakhoz kötődik. A naposság nem kötelező, sőt jutalom a gyermek számára. Jelentkezésük, kiválasztásuk még a délelőtti folyamán történik.

A naposok lehetnek testvérek, jó barátok vagy egyéb szempont alapján jelentkezők, akik már képesek elvégezni a feladatokat. Fontos, hogy a munka eredményeként az étkezéshez szükséges eszközöket hiánytalanul és esztétikusan helyezték el. Legyenek figyelemmel társaik szokásaira, igényeire, hallgassák meg társaik véleményét, értékelését, amelyet a gondozónő, óvónő kiegészíthet és segíthet.

Alkalomszerű megbízások

A gyerekek önállóságához, képességéhez, neveltségi szintjéhez igazodjanak. Ezek lehetnek csoporton belül és kívül végzett feladatok.

A megbízások jellege és tartalma a gyermek egyéni szükségleteihez és adottságaihoz igazodjon.

Az aktív mozgékony gyerekek olyan feladatokat kapjanak, amelyek alaposságot, figyelmet, mások segítségét igénylik tőlük.

A félénk visszahúzódó gyerekek kapjanak párosan végezhető feladatokat, hogy kipróbálhassák önmagukat. Ilyen esetben a gondozónő/ óvónő körültekintően járjon el a feladat megvalósításában és a segítőtárs kijelölésében is.

Növény-állatgondozás

Feltételei óvodánkban adottak. Az óvoda udvarán van bokor, fa, amit ők ültettek és gondoznak. A csoportszoba növényei, a madáretető gondozásával a gyerekek élete színesebbé, gazdagabbá válják.

A fenti tevékenységek tartalma alkalmazkodik az évszakok változásához.

A fejlődés eredménye

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások teljesítésére.
- Örömmel vesznek részt növények-állatok gondozásában.
- Szívesen segítenek társaiknak.
- Vigyáznak az elvégzett munka eredményeire.
- Érzik az együttműködés, a közösen végzett munka hatékonyságát.
- Fejlődik ízlésük, esztétikai érzékük.

5.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

2. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

3. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

4. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

a) az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,

b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;

c) a játékos, cselekvéses tanulás;

d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;

e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;

f) a gyakorlati problémamegoldás.

5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

5.9. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének feladatai

A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

" A testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) a mozgás-szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció.

A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke, területe."

Óvodai nevelés során a fejlesztés területei:

- A speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása
- Tágabb, szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése
- Életkornak megfelelő tapasztalatok megszerztetése
- A megtanult mozgás alkalmaztatása
- Akadálymentes közlekedés biztosítása
- Mozgáshoz szükséges eszközök biztosítása (pl. lejtő, kapaszkodó)
- Önállóságra nevelés
- Óvodai foglalkozások körébe épített mozgásnevelés
- A napirend egészét átszövő mozgáskorrektív helyzetek alkalmazása
- Speciális fejlesztés, gyógytorna

Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ: szükség szerint kapcsolatfelvétel a fejlesztést végző illetve irányító szomatopedagógia szakos gyógypedagógussal, konduktorral

A látássérült gyermek

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók.

A fejlesztés fő területei:

- A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermeknél, a fizikai terhelhetőségük figyelembevételével segíteni kell:
- A részvételt a közös játékban
- A közösséghez való alkalmazkodást
- A viselkedési formák megtanulását, gyakorlását
- Közösség előtti szereplést
- Önkiszolgálás megtanítása
- Tárgyak és helyük megismertetése
- Rendszeretet, higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása

Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ: szükség szerint kapcsolatfelvétel a fejlesztést végző és irányító tiflopedagógia szakos gyógypedagógussal

(Óvodánk személyi és tárgyi feltételei egyenlőre nem alkalmas a vak gyermekek fogadására)

Az alig látó gyermek-gyakorlatilag vaknak tekinthetők.

Látó-halló (tapintó) életmódra való felkészítés. A fejlesztés fő területei megegyeznek a gyengén látó gyermekek nevelésének elveivel.

A gyengén látó gyermekek-főleg látásuk útján tájékozódnak a világban de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik.

A fejlesztés területei:

- Testtartási hibák megelőzése, helyes testtartás megtanítása
- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
- Finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, írás előkészítése
- Látás-, mozgáskoordináció fejlesztése: finom-, és nagymozgások esetében egyaránt.

A súlyosan hallássérült, siket, enyhébben hallássérült és nagyothalló gyermek

A súlyosan hallássérült, siket, enyhébben hallássérült és nagyothalló gyermekek hallásvesztése olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. Ezért korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozhat. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosegészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes alkalmazása megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők. A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése.

A fejlesztés területei:

A súlyos fokban hallássérült, siket, gyermekek:

- Hallás fejlesztése
- A hangos beszéd aktív használatának építése,
- Hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait
- A gyermek kommunikációs próbálkozásainak megértése
- Kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- Alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- Aktív nyelvhasználat építése
- Beszédértés, szókincs, szájról olvasási készség, érthető kiejtésre nevelés fejlesztése

Az enyhe fokban hallássérült, nagyothalló gyermekek

- Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.
- A fejlesztés területei:
- A nyelvi kommunikáció megindítása
- A kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése

- Beszédértés, szókincsfejlesztés
- A nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása

A hallásukat műtéti úton helyreállított hallássérült gyermek. Fizikai értelemben ép hallásúak. Fejlesztésük megegyezik a hallók beszédfejlesztésével

A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek (fogyatékoság: például testi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara).

A fejlesztés területei:

- A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációjával, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Hallásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ   szükség szerint kapcsolatfelvétel a fejlesztést végző illetve irányító - logopédia szakos gyógypedagógus, tiflopedagógussal

Az enyhén értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott gyermek

A fejlesztés területei:

- Nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés
- Spontán tanulás
- Társakkal való együttműködés
- Sokoldalú élményszerzés a kortárs csoportban
- Folyamatos gyógypedagógiai megsegítés

A középsúlyosan értelmi fogyatékos, értelmileg akadályozott gyermek

A fejlesztés területei:

- Az alapmozgások fejlesztése, kialakítása
- Minimális kontaktus, nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése

- Beszédmegértés, beszédindítás fejlesztése, aktív szókincs bővítése
- Az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása
- Az adekvát játékhasználat elsajátítása, kognitív funkciók fejlesztése

Értelmi fogyatékoság esetében Baranya Megyei Tanulási Képességet vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a fejlesztést végző, illetve irányító szakember - TAP szakos gyógypedagógus

A beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A fejlesztés területei:

- A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó nevelési környezetben valósulhat meg.

Beszédvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ szükség szerint kapcsolatfelvétel a fejlesztést végző illetve irányító - logopédia szakos gyógypedagógus

Az autista, autisztikus gyermek

Az autizmus lényege a társas viselkedés, a kommunikációs, és sajátos gondolkodási képességek károsodása, amely viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autisztikus gyermekre a legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képességek, a beszéd szintjén a kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedés képességének hiányosságai.

A fejlesztés területei:

- Kommunikációs eszköztár fejlesztése
- A szociális interakció fejlesztése a kölcsönösséget igénylő társas helyzetekben
- Viselkedés problémák, és gondolkodási készségek terápiája
- Korai elemi készségek kialakítása: szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás.

Értelmi fogyatékoság esetében Baranya Megyei Tanulási Képességet vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a fejlesztést végző, illetve irányító szakember - TAP szakos gyógypedagógus

Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása, a kiemelkedő készségekkel rendelkezők fejlesztése

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára mint életkori sajátosságra építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetéről.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása- helyes mintaadással - az óvodai, bölcsődei nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszédkedv fenntartása, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, s a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek / érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás/ és a kreativitás fejlesztése.

6. Ünnepeink, hagyományaink

Ünnepeink emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségekben, mint belső tartalmunkban. Ünnepeinket egy hosszabb előkészület vezesse be, amely lehetőséget biztosít az érzelmi átélésre és a gazdagon motivált tevékenységekre. Ünnepeink nyitottak, a szülők igényük és lehetőségeik szerint látogathatják.

A gyermekek ünnepei

- A gyermekek születésnapjai, illetve névnapjai csoportban megtartott vidám ünnepek
- Töklámpás felvonulás a faluban és a szomszédos településen ünnepeljük, szülőkkel
- Idősek napja, általában település szintű rendezvény
melyen szerepelnek a gyermekek
- Márton-nap lámpás készítése, óvodai ünnep, szülőkkel tartjuk

- Mikulás a hagyományoknak megfelelően óvodai ünnep
- Karácsony faluszintű rendezvény
- Farsang nyitott ünnep
- Húsvét a hagyományok átélése játékos formában
- Anyák napja bensőséges ünnep keretében köszöntjük az édesanyákat, nagymamákat
- Gyermeknap faluszintű, majális jellegű rendezvény
- Családi nap óvodai ünnep, szülőkkel
- Évzáró. ballagás nevelési év zárásaként, óvodai szintű

Környezettel kapcsolatos ünnepeink

- Október 4. Állatok világnapja
- Március 21. Víz világnapja
- Április 22. Föld napja
- Május 10. Madarak, fák napja
- Június 5. Környezetvédelmi világnap

Nemzeti ünnepeink

Október 23. - Életkoruknak megfelelő érzelmi átélés cselekvésen keresztül.

Március 15. - Életkoruknak megfelelő érzelmi átélés cselekvésen keresztül.

Június 4. - Nemzeti összetartozás napja

7. Gyermekvédelem

A gyermekvédelem minden gyermekre kiterjedő gondoskodás, pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi, jogi feladatok, amelyekre a gyermekek gondozását, ellátását, nevelését, érdekvédelmét hivatott biztosítani.

Intézményünkben a gyermekvédelmi munka célja feltárni azokat az okokat, körülményeket, amelyek a gyermek egészséges személyiségfejlődését akadályozzák, illetve hátrányosan befolyásolják. Ennek érdekében még az intézménybe lépés előtt családlátogatást, környezettanulmányt végzünk minden gyermeknél. Az itt szerzett információk és a gyermek bölcsődei, óvodai élete során tapasztaltak alapján történik a gyermek gondozásba vétele.

Hátrányos helyzetű a gyermek, ha:

- Rossz lakáskörülmények között él
- Szülők iskolázottsága alacsony szintű
- A család felnőtt tagjai hosszabb ideje munkanélküliek
- A családtagok tartós betegsége, rokkantsága
- Nem biztosított a felügyelete
- A gyermeknek aránytalanul megterhelő otthoni munkát kell végeznie
- A szülők rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülnek

Halmazottan hátrányos helyzetű ha: a hátrányos helyzetet idézők összetetten jelentkeznek.

Veszélyeztetettnek kell tekinteni a gyermeket, ha:

- A családban, vagy a környezetében ismétlődő
- Vagy tartós fizikai
- Lelki bántalmazásnak
- Zaklatásnak, erőszaknak
- Vagy elhanyagolásnak kitett
- Valamint fejlődésben károsan befolyásolja családja, vagy közvetlen környezete felelőtlen, erkölcstelen és ezt nem ellensúlyozza semmi.

Az óvodapedagógus feladata:

- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermek óvodába járását
- Fel kell venni az intézménybe azt a gyermeket, akinek a felvételét gyámhatóság kezdeményezte
- Biztosítani a gyermeket megillető jogok érvényesülését a bölcsődei, óvodai élet során, szükség esetén óvó- védő intézkedésre javaslatot tenni
- Újonnan érkező gyermekek beilleszkedésének zökkenőmentessé tétele

- A gyermekeket és családjukat lehetőségekhez képest minél jobban megismerni
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, okokat felismerni, ha szükséges ehhez szakembert segítségét kérni
- A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálása, tervet készíteni és végrehajtani
- Tehetséggondozás
- Egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni
- Az integrált nevelést elősegíteni a gyermek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában
- Figyelemmel kísérni a rendszeres óvodalátogatást, szükség esetén jelezni a jegyzőnek az igazolatlan hiányzást
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését
- Kapcsolattartás a gyermekvédelmi rendszerben érintettekkel
- Prevenció kiterjesztése minden gyermekre
- Fejlettségmérő lapok vezetése
- Irányítja a helyi programban kitűzött gyermekvédelmi feladatok megvalósítását, együttműködve a családokkal
- Nevelési év elején elkészíti a gyermekvédelmi programot
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket
- Feljegyzi a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket, és azok esetleges eredményét
- Egyeztet a jegyzővel a nyilvántartási adatok pontossága érdekében
- Kapcsolatot tart a gyermekvédelmi munkát segítő szervekkel, tanácsadóval, családsegítő központtal, védőnővel, orvossal, jegyzővel

- Figyelemmel kíséri a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változásait, a helyi önkormányzat rendeleteit
- Az intézményben közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát

8. Egészségvédelem

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akaratilag és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá szokássá alakítja az egészségvédő magatartást.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása

Egészségfejlesztés

Cél:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása a gyermek testi fejlődésének elősegítése, a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése.

Feladat:

Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat a testi (szomatikus), a lelki (értelmi, érzelmi, akarat) és szociális (társas, közösségi) nevelő tevékenységre vonatkozik. Kiemelt szerep: védőnő. Az óvodai nevelés kulcskompetenciáját az képezi, hogy a napi program minden elemének teljesítése közben biztosítjuk a ránk bízott gyermekek életét és egészségét egyénekenként és csoportosan is. Elősegítjük egészségvédő és –fejlesztő szokások kialakítását. A nevelés tehát a testi (szomatikus) nevelésre alapoz.

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak (vagy kapcsolatosak) az óvoda mindennapos tisztálkodási, testápolási rendjével. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus (és a dajka) bensőséges ellátását igényli. A higiénés szemlélet átadása nem jelenthet a gyermek számára megszégyenítést.

A legfőbb személyi higiénias nevelési feladat: a kézmosás szokássá fejlesztése (szeretetteljes légkörben), a saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés, tornafelszerelés, alvópárna) használata. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

A legintimebb higiénés tevékenység a WC-használata, a WC-papír használata. Ennek begyakorlásában a dajka részt vállalhat. Különösen (bevizelés, beszélés után) a kimosakodás kíván fokozott intimitást.

A környezethigiénára nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását: a foglalkoztató termek szellőztetését, az ivóvíz higiénáját, a helyes fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztán tartását, gondozását, a helyiségek, mellékhelyiségek takarítását, a taneszközök higiénáját, rendben tartását. A természet megvédése, a hulladék kezelése, az energiával való takarékoság is kiemelt feladat.

A gyermek az óvodai életének zömét játékkal tölti, a játékhoz különféle játékszereket használ, amelyeket az ő méreteinek megfelelően kell tárolni, az audiovizuális eszközöket pedig az óvodapedagógus felügyelete mellett lehet használni. A festéssel kapcsolatos eszközhasználat után szükséges alkalmat biztosítani a mosakodásra.

A rendszeres mozgás biztosítását, a mozgáskultúra megalapozását, a motoros képességek fejlesztését a mindennapi testnevelés szolgálja. Egészségpedagógiai cél a testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös (játékos, sportos) mozgás által kiváltott öröm átélése. Mindennap alkalmazható mozgásgyakorlat lehet a mászás, járás, futás, ugrás, dobás, elkapás. Az óvodai testnevelés során alkalmazott mozgásformák alkalmasakká tehetik a gyermeket az életen át tartó sporttevékenység megalapozására.

9. Intézmény esélyegyenlőségi terve

Intézményünk esélyegyenlőségi terve ráépül a kistérség és a település esélyegyenlőségi tervére.

A közoktatási esélyegyenlőségi terv célja

Az Esélyegyenlőségi Program célja, hogy biztosítsa a települések oktatási intézményeiben a szegregációmentességet, és az egyéni bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőségének biztosításán túl célul tűzi ki az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását a településeken élő hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálására, az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében.

A település vezetése, önkormányzati tisztségviselők, közoktatási intézmények vezetői felelősek:

- tudatában legyenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal, biztosítsák a diszkrimináció mentes oktatást, nevelést,
- biztosítsák a befogadó, toleráns légkört a közoktatási intézményekben,
- bővítsék esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket,
- vegyenek részt esélyegyenlőséggel kapcsolatos programokon,
- Ismerjék településük esélyegyenlőségi programjában foglaltakat, közreműködjenek annak megvalósításában,

- A tudomásukra jutott esélyegyenlőség sérülését hivatalosan jelezzék a jegyzőnek.

Minden közoktatási intézményben szolgáltatást nyújtó felelőssége, hogy:

Megismerje a programot, és magára nézve kötelezőként kövesse azt.

Általános célok

- Megvalósítani a halmozottan hátrányos helyzetű és a hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók integrált nevelésének minden feltételét.
- Biztosítani a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók közül az együtt nevelhető számára a közoktatási törvényben előírt feltételeket.
- Egyenlő esély biztosítása a községben minden gyermek, tanuló számára a pedagógiai szakszolgálatok igénybe vételére.

10 . Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvodánk kapcsolatrendszerét a partnerközpontú működés jellemzi.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező. Kiemelt jelentőséggel bír a mini bölcsődénkel való együttműködés, a bölcsődénk jelenti sok gyermeknél a család és az óvoda közötti kapcsolódást, könnyített átmenetet.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit és kapcsolatot tartson az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

/ A felekezeti, illetve egyházi óvodák munkatársai számára meghatározó a lelkiesség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltségtartalom biztosítása. /

10.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Az együttműködés egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolatban valósuljon meg. Alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Az óvónő tájékoztatja a szülőket, hogy mi történt az óvodában. Ismerje meg a családok életmódját a gyermek helyét a családban. Az együttnevelésben az óvónő vállalja a megértőbb, a türelmesebb, az érzelmileg elfogadó partner szerepét. Az óvónő vegye figyelembe a szülők kérését, javaslatát és bírálatát.

Szükséges, hogy az óvoda minden dolgozója előítéletektől mentesen tudjon közeledni minden családhoz, a szülők anyagi, társadalmi helyzete, kulturáltsága a legkisebb mértékben se befolyásolja elfogadó, megértő, a gyermek szüleinek kijáró megbecsülést kifejező magatartásukban. A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyermek szüleinek az óvónő megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezzen kapcsolatot.

A kapcsolattartás módja és formái:

- reggel a gyermek fogadásakor lehetőség nyílik a szülővel való beszélgetésre, és mindennapi események megbeszélésére távozáskor
- a szülői értekezletek alkalmával, amit év elején, és a nagycsoportos gyermekek szüleineknek januárban tartunk
- családlátogatás, bármikor év közben, ha esetleges probléma lépne fel, a szülővel egyeztetett időpontban végzünk
- nyílt napra a szülőknek előzetes egyeztetés után természetesen van lehetősége, szervezni ekkor szoktunk, illetve bármely rendkívüli helyzet kapcsán kérheti a szülő a csoportba látogatást. Az óvónő tegye lehetővé,

hogy időnként jelen lehessen a csoportban, megfigyelhesse a gyermekek óvodai életét úgy, hogy jelenlétével ne zavarja a csoport életét. Fontos a szülő jelenléte a beszoktatás idején.

- az óvodai ünnepek, és a falu rendezvényei alkalmával

10.2. Az óvoda és az iskola

A kölcsönös érdeklődés kialakítása hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez. Az iskolával olyan tartalmi kapcsolatra törekszünk, amely a gyermekek zavartalan iskolakezdését segíti elő.

Színterei lehetnek:

- óvónők látogatása az iskolában (utánkövetés)
- bemutatkozás az óvodai szülői értekezleteken
- nagycsoportos óvodásainkkal látogatás az iskolában
- leendő tanító néni látogatása az óvodai foglalkozásokon

10.3. Óvodaorvos, védőnő

A védőnő rendszeresen óvodai látogatásaival ellenőrzi az óvodába járó gyerekek egészségét, szűrést végez. Az egészségügyi és higiéniai problémák esetén segíti az óvónők munkáját. Segítséget nyújt a gyermekek beóvodázásában (kisgyermekes családok feltérképezése, adatszolgáltatás, kapcsolatfelvétel). Az orvos évente szűrővizsgálatot tart, és emellett évente egy fogászati szűrés is van az intézményben.

10.4. Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat, Szociális segítő munkatárs

Szükség esetén kapcsolatfelvétel a szolgálat helyi képviselőjével. A problémák jelzése írásban történik. Tájékozódás az óvodába kerülő gyerekek szociális helyzetéről, veszélyeztetettségéről. Esetmegbeszélések bármilyen felmerülő probléma esetén a védőnő bevonásával.

10.5. BMPSZ, Logopédus, Gyógypedagógus

Munkájukkal segítik az SNI-s, vagy beilleszkedési- és magatartászavaros gyermekek szűrését, fejlesztését, és a változások nyomán követését. Az utazó logopédus felméri a gyermekek beszédét, és megszervezi az óvónőkkel közösen a fejlesztés időpontját, melyhez az óvodában a

feltételeket biztosítjuk. Segítik továbbá az iskolaérettség megállapítását, a fejlesztésre vonatkozó területeket kijelölik, tanácsaikkal támogatnak.

11. Óvodánk írásos dokumentumai

- Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Pedagógiai Programja
- Csoportnapló
- Dolgozók jelenléti íve
- Éves munkaterv, Beszámoló
- Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentumai
- Felvételi – mulasztási napló, és Felvételi előjegyzési napló
- Házi rend
- SzMSz
- HIT

11.1. A gyermek fejlődésének nyomon követése

A pedagógiai munka tervezése-elemzése segítse a folyamatok egymásra épülését, rugalmas alkalmazását és biztosítsa a gyermekhez való igazodást. A gyermekcsoport nevelési és tevékenységprogramja a tervezésben a gyermek fejlődési üteméhez, igényeihez igazodjon.

A gondozónő és az óvónő felelőssége, hogy pedagógiai tervezőmunkája a helyi nevelési program céljainak megvalósulását szolgálja. Az év végén az óvónők írásbeli értékelést készít a csoport közösségi életének és a gyermekek egyéni fejlődésének alakulásáról a csoportnaplóban. Az egyéni képességfejlesztésnek minden gyermeknél érvényesülnie kell. Ennek megvalósításában az óvónők elsődleges feladata a gyermek folyamatos megfigyelése, fejlődési útjának nyomon követése és az egyénhez kötődő fejlesztési feladatok megtervezése.

Gyermekekről vezetett írásos dokumentumok:

- Fejlődési napló
- Gyermekek személyiséglapja, fejlesztési terve

12. Intézményi önértékelés és eredményesség

Intézményünk működésének fontos alapelve a folyamatos megújulás és fejlődés, amelyet az intézményi önértékelés és a bevezetett teljesítményértékelési rendszer biztosít. Az önértékelés célja, hogy átfogó képet adjon nevelőmunkánk eredményességéről, a pedagógiai programban megfogalmazott célok teljesüléséről, valamint a gyermekek fejlődésének támogatásáról.

Az önértékelés az ONAP elvárásaihoz, a fenntartói és a jogszabályi előírásokhoz illeszkedve történik. Eszközei:

- a nevelőtestület közös elemző munkája,
- a partnerek (szülők, fenntartó, szakmai szolgáltatók) visszajelzései,
- a gyermekek fejlődését nyomon követő mérések, megfigyelések,
- a pedagógusok és az intézményvezetés önreflexiója.

Teljesítményértékelési rendszer

2024/25 nevelési évben bevezetésre került a pedagógusok teljesítményértékelése, amely a 2023. évi LII. törvény és a 401/2023. (VIII.30.) kormányrendelet alapján történik.

A teljesítményértékelés célja:

- a pedagógusok szakmai munkájának objektív visszajelzése,
- az egyéni és intézményi fejlődés támogatása,
- a minőségi nevelőmunka biztosítása,
- az ösztönző rendszer és a motiváció erősítése.

Mindez hozzájárul a pedagógiai programban megfogalmazott célok teljesüléséhez és az intézmény minőségi működéséhez.

13. Csoportszervezés és adminisztráció

Csoportszervezés elvei

- Intézményünkben vegyes életkorú csoport működik, amely elősegíti a természetes tanulási folyamatokat, a testvérkapcsolatok, baráti kötelékek erősítését.
- A csoportszervezés során figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, sajátosságait, fejlettségi szintjét, valamint a közösség egységét.

- Célunk, hogy minden gyermek számára biztosított legyen a fejlődéshez szükséges egyéni figyelem és differenciált fejlesztés.

Dokumentumok típusa és használata

- Csoportnapló: a gyermekek napi tevékenységeinek, fejlesztési feladatainak rögzítése.
- Egyéni fejlődési napló, fejlesztési tervek: a gyermekek egyéni haladásának nyomon követése.
- Havi, heti és napi tervek: a pedagógiai munka tudatos szervezését szolgálják.
- Adminisztratív nyilvántartások: a gyermekek hiányzásai, étkezési adatai, egészségügyi és jogviszony-nyilvántartás.
- Éves beszámolók, önértékelések: az intézmény pedagógiai eredményeinek összegzése.

OviKréta és adminisztráció

- Intézményünkben az OviKréta rendszer biztosítja a gyermekek adataival, fejlődésével és az adminisztrációval kapcsolatos dokumentációt. (2024/25-ös nevelési évtől)
- A pedagógusok számára az OviKréta megkönnyíti a tervezést, naplóvezetést, egyéb adminisztratív munkákat.
- A dokumentációs munka átlátható, naprakész és megfelel a jogszabályi előírásoknak.

Tervezés és innováció

- A nevelési folyamat tervezése során hosszú távú (éves), középtávú (heti) és rövid távú (napi) terveket készítünk.
- Az innováció az intézményi fejlődés motorja: új módszerek, digitális eszközök, környezettudatos és élményalapú pedagógiai megoldások beépítése.
- Kiemelt figyelmet fordítunk az inkluzív nevelés, az iskolaelőkészítő program és a 45 perces foglalkozások módszertani megújítására.

14. A Boldogságóra Program

Tanítványainkból nemcsak a társadalom számára hasznos és az egyéni érvényesülésre alkalmas, hanem a hasznosság elvén túllépve boldog, boldogságra képes, a közösség boldogulását is igenlő embereket szeretnénk nevelni. Boldogságprogramunk megvalósítása a

Jobb Veled a Világ Alapítvány Boldogságprogramja alapján történik. A program célja, hogy a pozitív pszichológia eredményeire alapozva ötleteket és módszertani segítséget adjon a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az általános iskolás korosztály számára.

Számos vizsgálat bizonyítja, hogy a Boldogságórák csökkentik a tanulók szorongását, miközben erősítik az önbizalmukat. Így amellet, hogy kiegyensúlyozottabbá válnak a gyerekek, jobb tanulmányi eredményük is lesz. A Boldogságórák célja segítséget adni ahhoz, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, és képesek legyenek megbirkózni a problémákkal.

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll:

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlása
3. Önbecsülés növelése
4. Társas kapcsolatok
5. Boldogító jócselekedetek
6. Célok kitűzése és elérése
7. Megküzdési stratégiák
8. Apró örömök élvezete
9. Megbocsátás
10. Testmozgás

15. Záradék

A Pedagógiai Program megtalálható a fenntartó székhelyén, az igazgatói irodában és a Köznevelés Információs Rendszerének elektronikus felületén.

16. Legitimációs záradék

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha Pedagógiai Programját az Nkt. 26.§ (1) bekezdése alapján készítette az igazgató a nevelőtestület bevonásával.

PH

.....
Takács Gabriella

Igazgató

A program érvényességének ideje: 2025.09.01-től – módosításig.

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha Pedagógiai Programját a nevelőtestület a 2025. 08. 15 - i értekezleten megismerte, egyetértést gyakorolt.

Az 58 /2025/08 jegyzőkönyvi határozattal jogkörét gyakorolta a nevelőtestület nevében:

Koch Marianna

óvodapedagógus

Koch Marianna

Az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha Pedagógiai Programját az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás megismerte, a benne foglaltakat tudomásul vette, egyetértést gyakorolt.

Az Nkt. 26.§ (1) és 83.§ (2) bekezdés g) pontja alapján a pedagógiai programot az Erzsébeti Gyermekszív Óvoda Fenntartó Társulás a 20/2025. (IX.16) határozatszámom jóváhagyta:

Kelt: Erzsébet, 2025. 09. 16.

PH

.....
Horváth János

Társulási Tanács Elnöke

TARTALOM

BEVEZETŐ

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

1. Helyzetkép	5
1.1. Az óvoda személyi feltételei	10
1.2. Az óvoda tárgyi feltételei	12
2. Intézményünk nevelési céljai	14
2.1. Intézményünk nevelési feladatai	15
3. Intézményi nevelésünk alapvető feladatai	17
3.1. Az egészséges életmód kialakítása	17
3.2. Érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés	22
3.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés, és nevelés megvalósulása	26
3.4. Az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka	29
4. Intézményünk csoportja és életszervezése	30
5. Az óvodai élet tevékenységi formái	33
5.1. Játék	33
5.2. Mindennapos mozgás	40
5.3. Verselés, mesélés	44
5.4. Külső világ tevékeny megismerése	47
5.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	50
5.6. Ének, zene, népi játék, tánc	53
5.7. Munka jellegű tevékenységek	56
5.8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás	59
5.9. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének feladatai	60
6. Ünnepeink, hagyományaink	65
7. Gyermekvédelem	66
8. Egészségvédelem	69
9. Intézmény esélyegyenlőségi terve	71
10. Az óvoda kapcsolatrendszere	72
10.1. Az óvoda és a család	73
10.2. Az óvoda és az iskola	74

10.3. Óvodaorvos, védőnő	74
10.4. Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat, Szociális Segítő Munkatárs	74
10.5. BMPSZ, Logopédus, Gyógypedagógus	74
11. Óvodánk írásos dokumentumai	75
11.1. A gyermek fejlődésének nyomon követése	75
12. Intézményi önértékelés és eredményesség	76
13. Csoportszervezés és adminisztráció	76
14. A Boldogságóra Program	77
15. Záradék	78
16. Legitimációs záradék	79